



Kerkstraat, Kapelle-op-den-Bos

Een Archeologienota

Auteur:

T. Van Mierlo (veldwerkleider)

Autorisatie:

J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

Colofon

VEC Nota 149

Kerkstraat, Kapelle-op-den-Bos, Een archeologienota

Vlaams Erfgoed Centrum bvba

Auteur: T. Van Mierlo

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum bvba, Sint-Michiels, Brugge, mei '17

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bvba.

Vlaams Erfgoed Centrum bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

ISSN 2506-7486

Vlaams Erfgoed Centrum

Ten Briele 14 bus 15

8200 Sint-Michiels, Brugge

Tel + 32 (0)16 39 47 96

info@vlaamserfgoedcentrum.be

www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Verslag van resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1	Administratieve gegevens	6
1.1.2	Archeologische voorkennis	8
1.1.3	Huidig gebruik	8
1.1.4	Beschrijving van de geplande werken	11
1.1.5	Juridisch kader	18
1.1.6	Doelstelling en vraagstelling	19
1.2	Assessmentrapport	20
1.2.1	Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden	20
1.2.2	Beschrijving van bekende archeologische waarden	26
1.2.3	Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden	27
1.2.4	Potentieel tot kennisvermeerdering, verwachting en conclusie	39
1.2.5	Samenvatting	40
	Literatuur	43
	Geraadpleegde websites	43
	Lijst van afbeeldingen en tabellen	43
	Bijlage 1 Plannenlijst	
	Bijlage 2 Fotolijst	
	Bijlage 3 Dagrappporten	

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

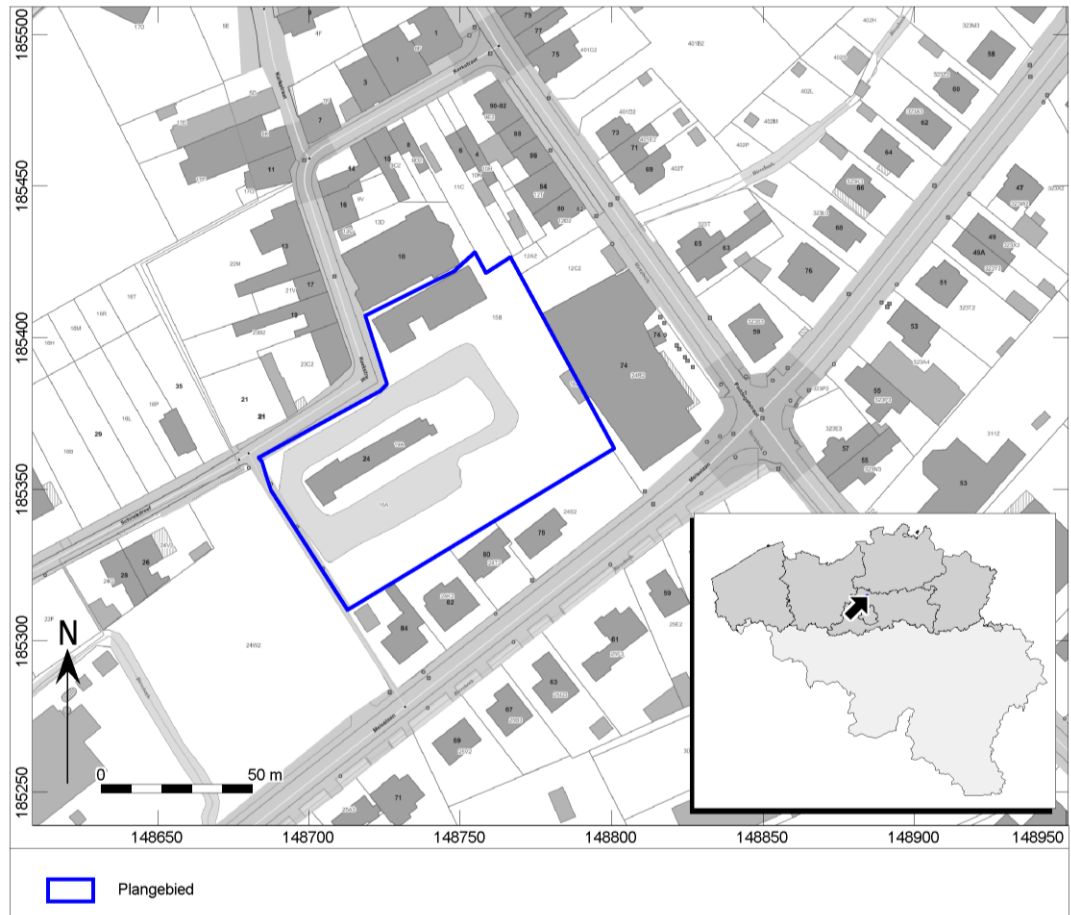
Periode	Tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E - 6 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden-IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		ca. 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

Bron: Onderzoeksbaldans Vlaanderen

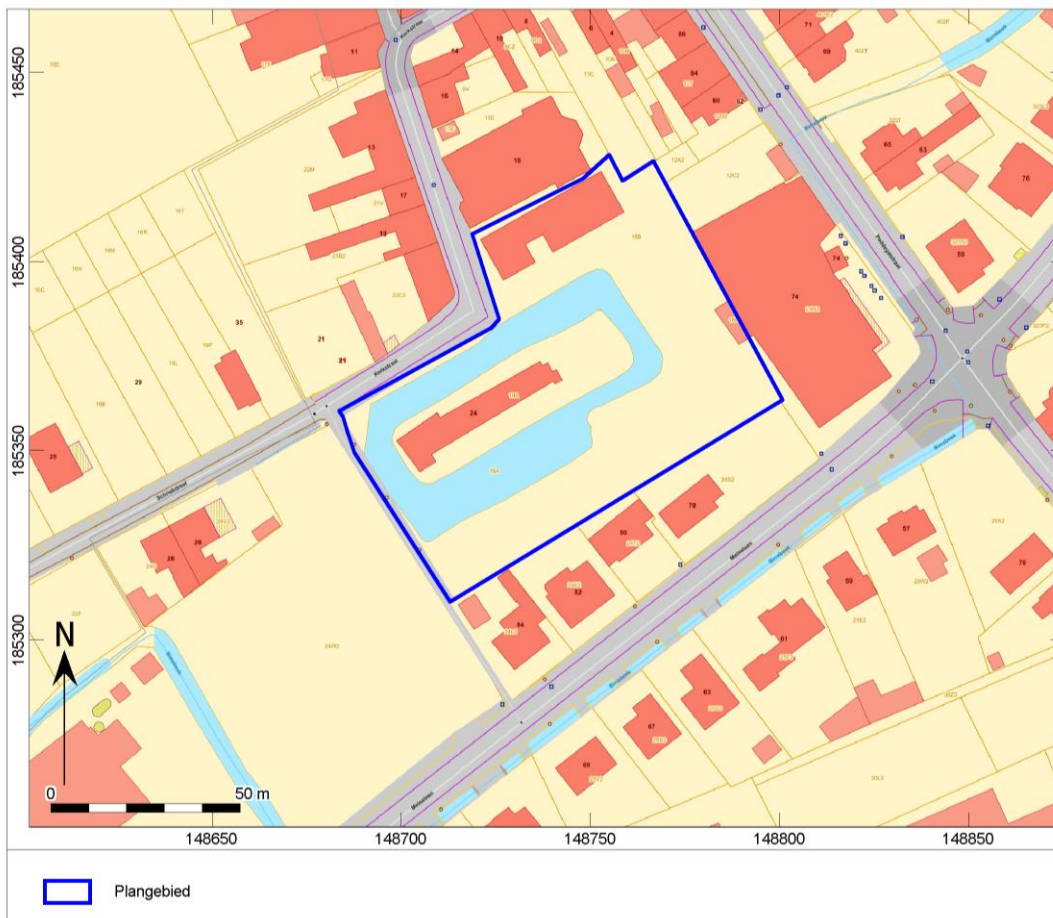
1 Verslag van resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in mei 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Kerkstraat in Kapelle-op-den-Bos (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen werken aan de walgracht.



Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.



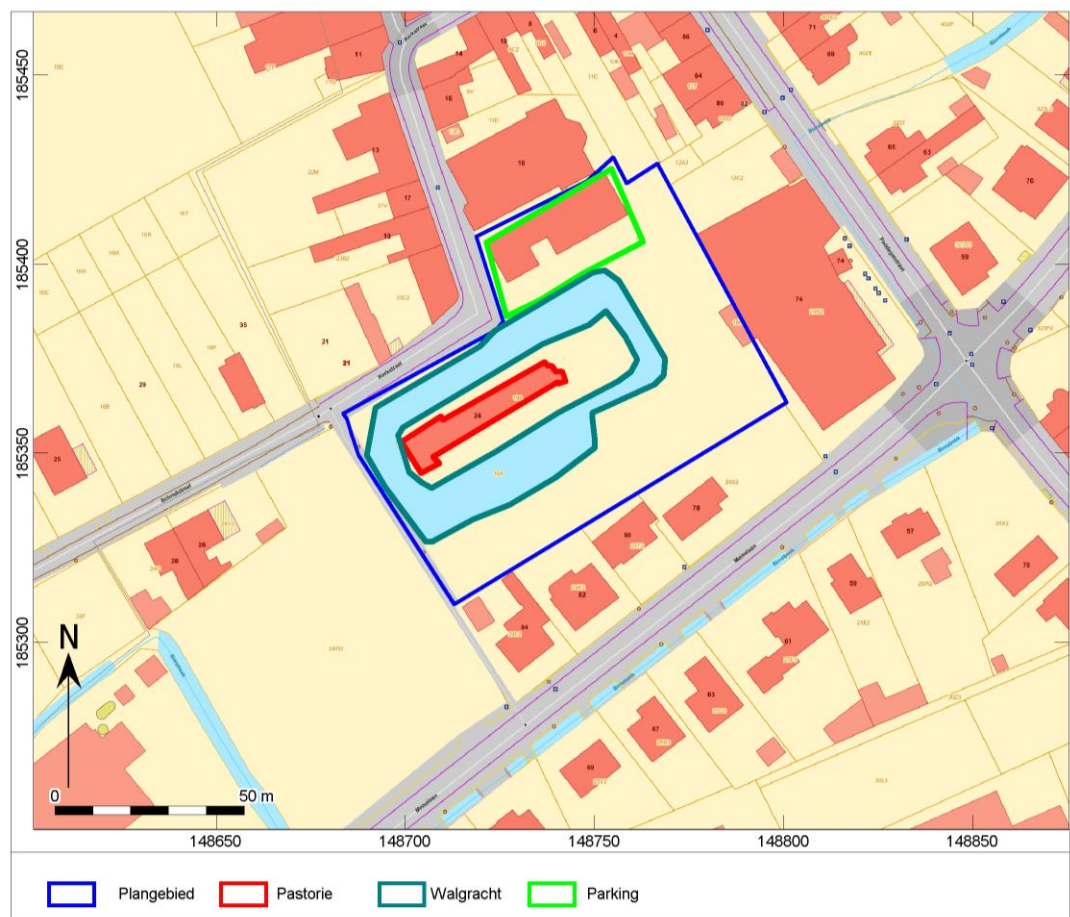
Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

1.1.1 Administratieve gegevens

Uitgevoerde fasen binnen archeologienota:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Werken aan de walgracht
Locatie:	Kerkstraat 24
Plaats:	Nieuwenrode
Gemeente:	Kapelle-op-den-Bos
Provincie:	Vlaams-Brabant
Kadastrale gegevens:	Gemeente: Kapelle-op-den-Bos, Afdeling: 2, Sectie: C, Perceelnummers: C15b, C16a, C16b, C19a
Diepte bodemverstoring	300 cm –mv
Oppervlakte plangebied	7079m ² / 0,71 ha
Coördinaten (<i>bounding box</i> ; Lambertcoördinaten (EPSG:31370))	148.683 / 185.310 148.742 / 185.369 148.800 / 185.428
Projectcode	2017C434

VEC-projectcode:	4190199 (bureauonderzoek)
Auteur:	T. Van Mierlo (bureauonderzoek, veldwerkleider)
Autorisatie: ¹	J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)
Begindatum onderzoek:	8 mei 2017
Einddatum onderzoek:	12 mei 2017
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels, Brugge
Relevante thesaurustermen:	Nieuwe tijd, stad, wegen, bureauonderzoek. https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus

In het onderzoeksgebied zijn de volgende verstoorde zones vastgesteld:



Afb. 3. Het plangebied met locaties van de vermoedelijk verstoorte zones.

De bodem in het plangebied is vermoedelijk op een drietal locaties verstoord, namelijk (Afb. 3): een gebouw, de walgracht en de parking. Het gebouw zal een verstoring van minimaal 100cm –mv veroorzaakt hebben,

¹ Jeroen van Rooij is een werknemer bij ADC ArcheoProjecten BV. ADC ArcheoProjecten voert onderzoek in onderaanneming uit voor het Vlaams Erfgoed Centrum.

de parking zal een verstoring van minimaal 50cm –mv veroorzaakt hebben en de walgracht heeft een verstoring van maximaal 150cm –mv op het diepste punt veroorzaakt.

1.1.2 Archeologische voorkennis

Er is geen archeologische voorkennis beschikbaar over het plangebied. Er is een CAI-melding terug te vinden in het plangebied die de huidige pastorie aanduidt. Deze wordt hieronder besproken.

1.1.3 Huidig gebruik

Momenteel is het plangebied gekarakteriseerd als beschermd cultuurhistorisch landschap en beschermd monument (Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartpastorie). De pastorie is gelegen in het midden van het plangebied. Rondom de pastorie is een walgracht gelegen van minimaal 5m breed en maximaal 13m breed (Afb. 5-9). In het noorden van het plangebied is de parking gelegen van de huidige kerk. Het overige gedeelte van het plangebied is in gebruik door bomen en grasland (Afb. 4).



Afb. 4. Het plangebied op de luchtfoto van 2013-2015 met plaatsaanduiding van de genomen foto's.



Afb. 5. Foto van de walgracht deel 1 – Oude beschoeiing en afgekalfde oever (Zuidelijke zijde).



Afb. 6. Foto van walgracht deel 2 – Oever aan de noordwestelijke zijde richting de buurtweg.



Afb. 7. Foto van walgracht deel 3 – Zicht op de binnenste oever aan de Zuidoostelijke zijde.



Afb. 8. Foto van de walgracht deel 4 – Oevers aan de zuidelijke zijde, met zicht op de pastorie.



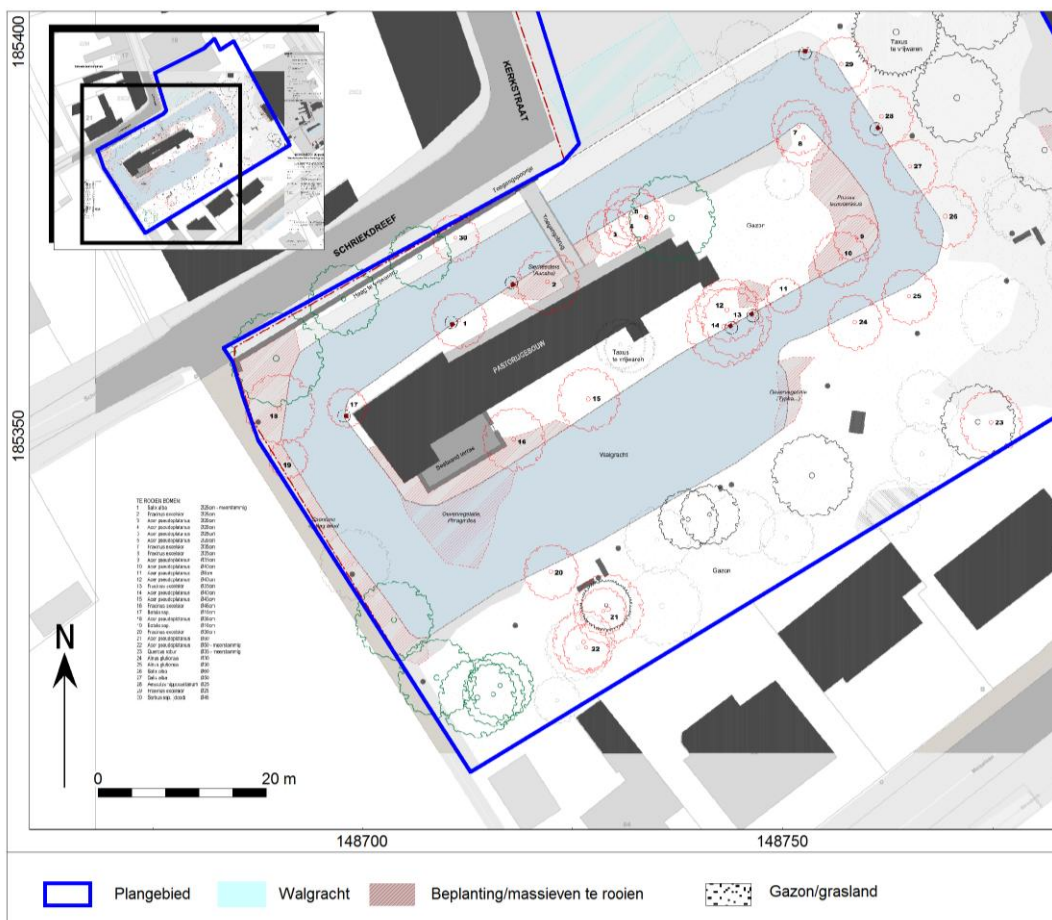
Afb. 9. Foto van de walgracht deel 5 – Sterk afgekalfde oever aan de zuidelijke zijde.

1.1.4 Beschrijving van de geplande werken

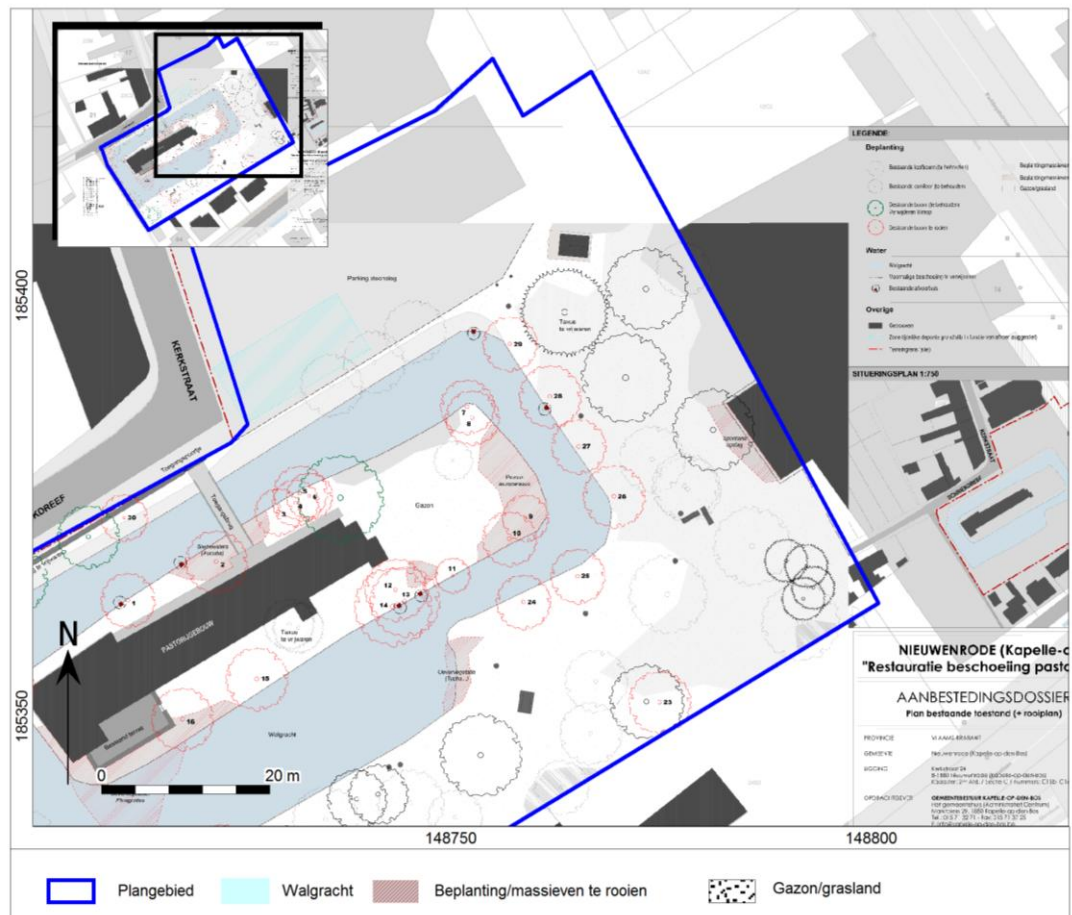
De beschoeiing en de walgracht rondom de pastorie Nieuwenrode worden gerestaureerd.

1. Rooien van bestaande bomen, klimop en beplanting/massieven

In totaal zullen er 30 bomen gerooid worden. De bomen worden geveld en volledig ontstronkt. De wortels aan de oevers van de walgracht worden afgesnoeid om bij het verwijderen omliggende verhardingen en gebouwen niet te beschadigen. De bomen hebben een wisselende diameter van minimaal 8 tot maximaal 60cm. Van negen bomen zal de klimop verwijderd worden. Het rooien van de bomen en de klimop zal een minimale verstoring met zich meebrengen. Over een oppervlakte van circa 395m² zal beplanting/massieven verwijderd/gerooid worden. Ook dit zal een minimale verstoring met zich meebrengen (de rood gearceerde delen op Afb. 10-11). Voor het verwijderen van de beplanting en massieven op bomen dienen speciale technieken toegepast te worden zodat de bomen niet beschadigd worden.



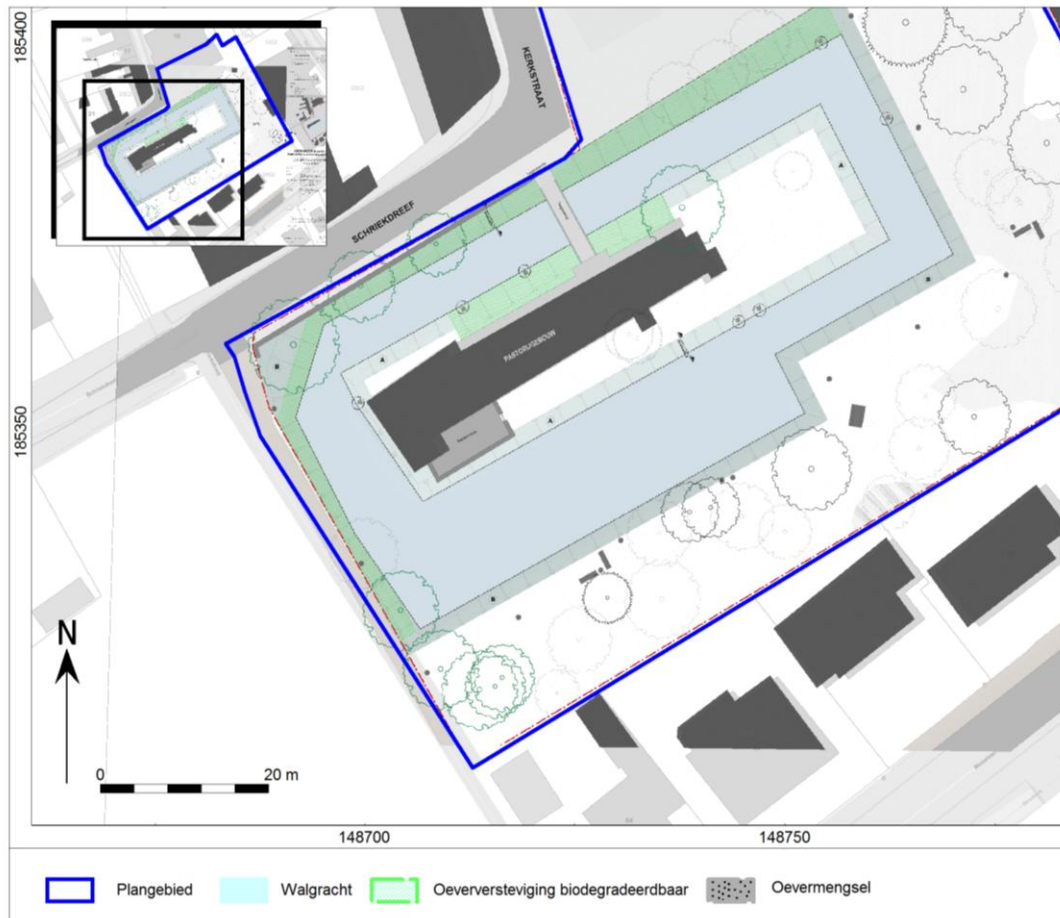
Afb. 10. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 1.



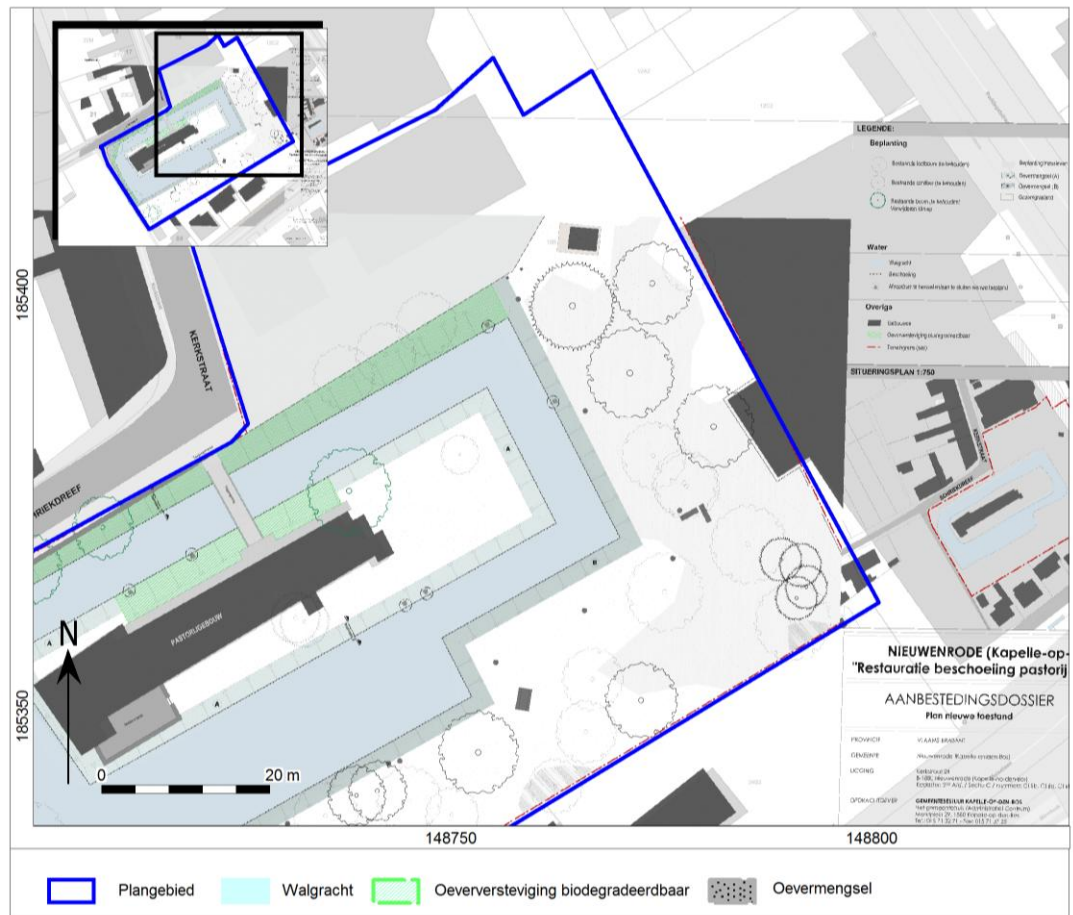
Afb. 11. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 2.

2. De walgracht wordt gerestaureerd

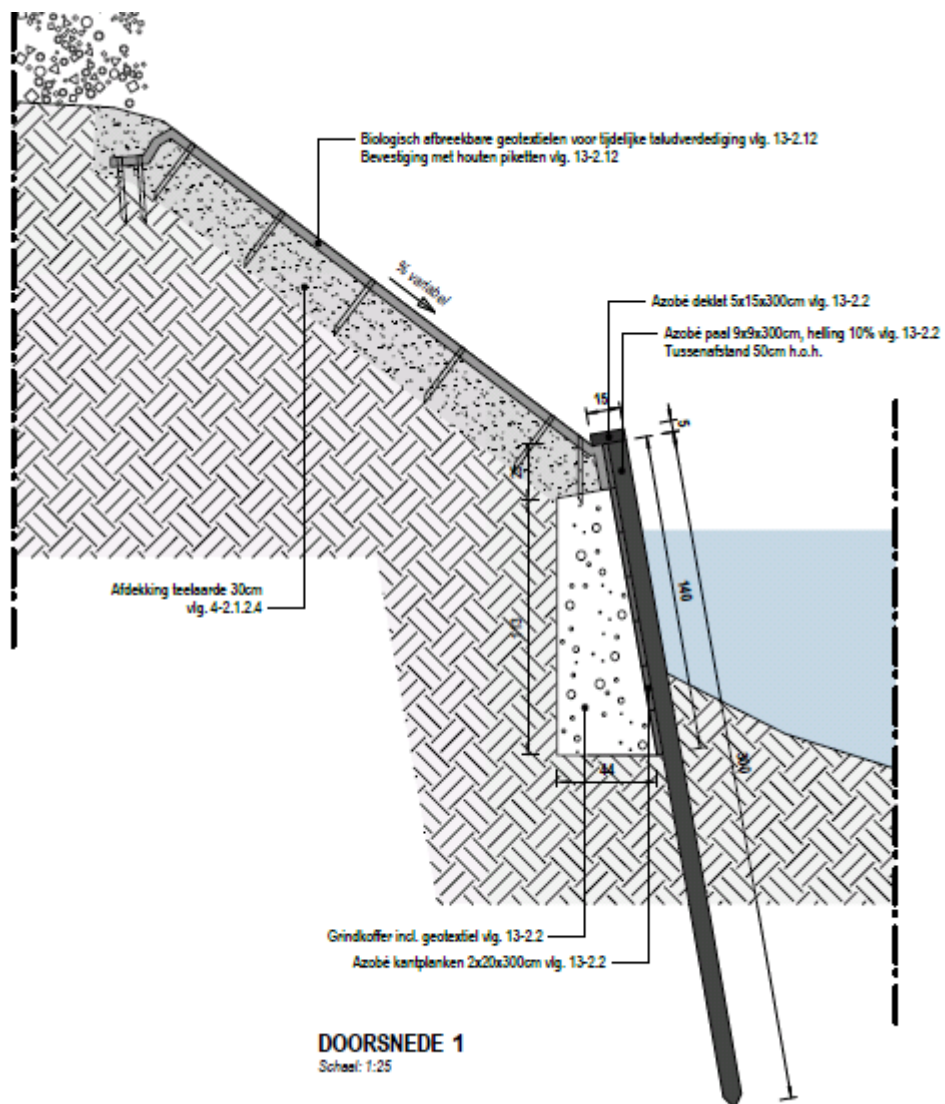
Het tweede gedeelte van de geplande werken is de restauratie van de walgracht. Bij deze restauratie zullen de wanden van de walgracht verstevigd worden. Bepaalde delen (groen gearceerde gedeelte op afb. 12-13) van de walgracht worden biodegradeerbaar verstevigd. De oevers van de grachten zullen met 30cm teelaarde bedekt worden. Bovenop de teelaarde wordt daarna biologisch afbreekbaar geotextiel geplaatst als tijdelijke taludverdediging. Het geotextiel wordt vastgezet met houten piketten. De piketten hebben een diepte van 30cm. De wand van de walgracht zal verstevigd worden met een grindkoffer en geotextiel die een verstoring van een diepte van circa 125 cm –mv zal veroorzaken. Tegen de grindkoffer worden om de 50 cm azobepalen geplaatst. Deze zullen een plaatselijke verstoring van 300cm –mv veroorzaken. Tussen de palen worden deklatten geplaatst tot op 140cm diepte (Afb. 14, 16-17). De andere delen van de walgracht zullen op dezelfde manier opgebouwd worden. Deze zullen enkel geen biologisch afbreekbaar geotextiel bevatten (Afb. 15). Verder worden de afvoerbuizen hersteld en terug aangesloten.



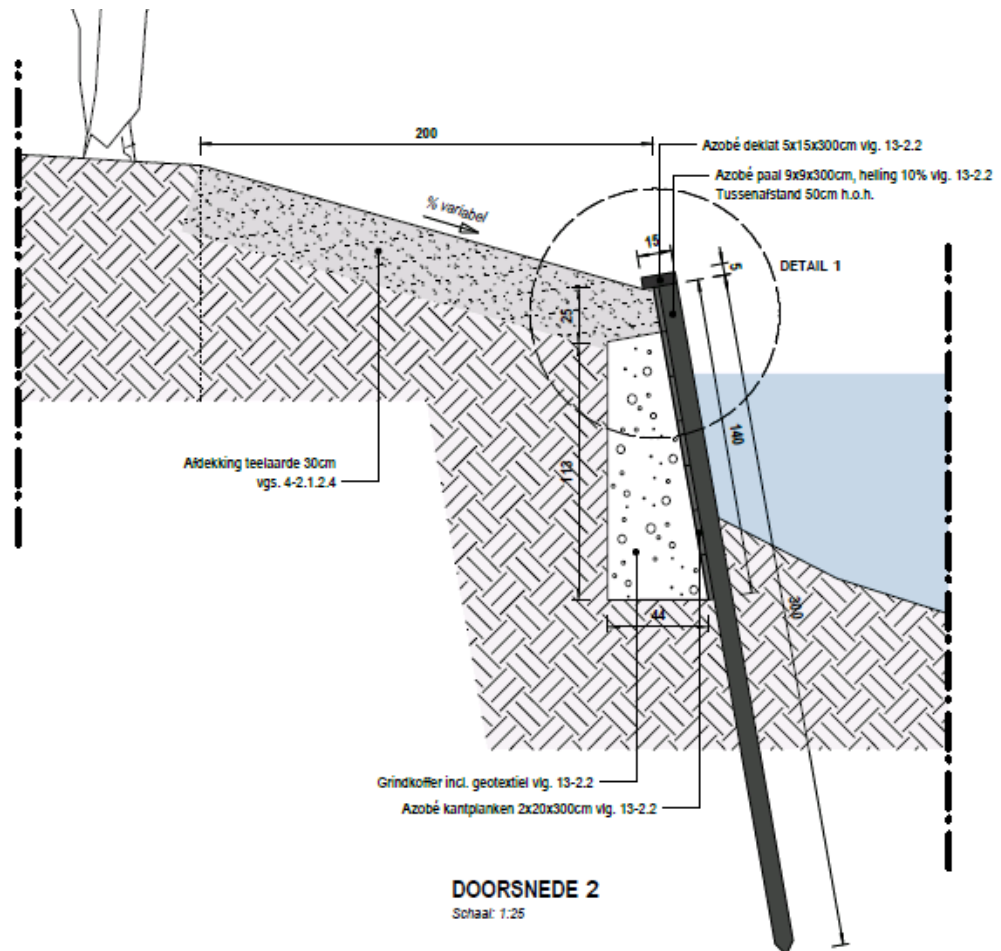
Afb. 12. De geplande toestand deel 1.



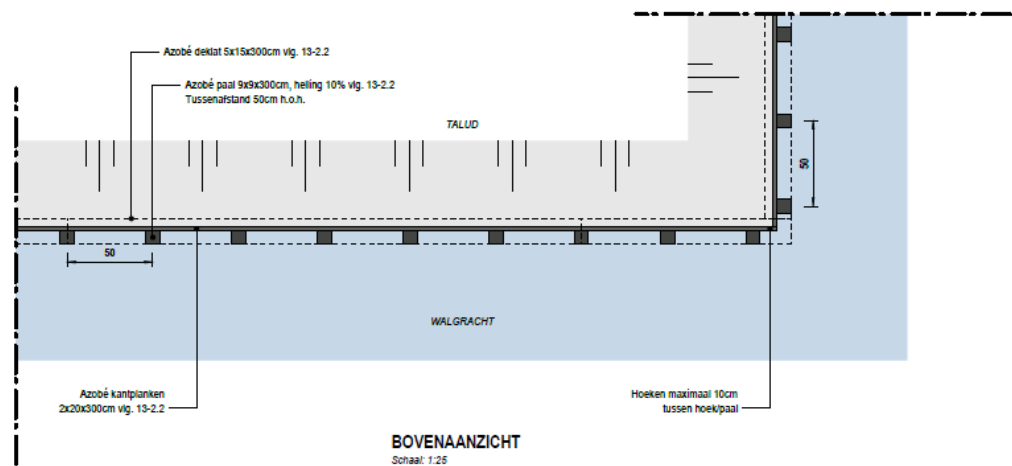
Afb. 13. De geplande toestand deel 2.



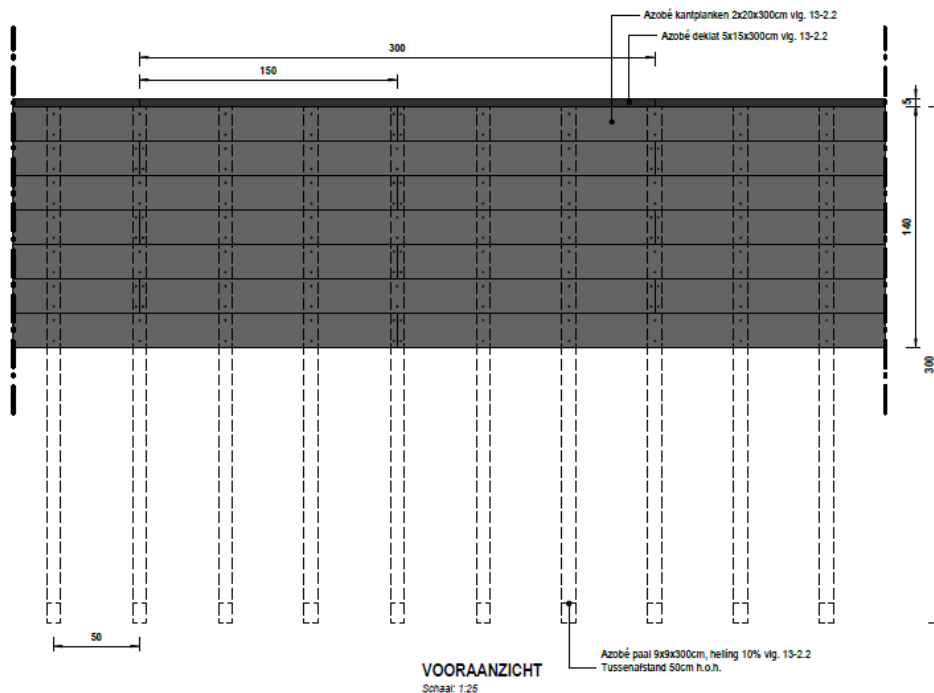
Afb. 14. Detail van doorsnede 1.



Afb. 15. Detail van doorsnede 2.



Afb. 16. Bovenaanzicht van de geplande werken.



Afb. 17. Vooraanzicht van de geplande werken.

1.1.5 Juridisch kader

Artikel 5.4.1. (01/06/2016- 22/02/2017)

Een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 wordt bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem toegevoegd in volgende situaties:

- 1° aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;
- 2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;
- 3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.

Voor de toepassing van het eerste lid, 2° en 3°, op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning wordt van die verplichting vrijgesteld:

- 1° indien de aanvraag betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;
- 2° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;
- 3° indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor deze vrijstellingen bepalen.

Voor de toepassing van het derde lid, 3°, op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem kan een archeologienota indienen die in het kader van een vorige vergunningsaanvraag is bekrachtigd, als de stedenbouwkundige vergunning betrekking heeft op

hetzelfde perceel of dezelfde percelen en als de ingreep in de bodem van de te vergunnen werken overeenkomt met de ingreep in de bodem van de werken omschreven in de bekrachtigde archeologienota.

De archeologienota werd vervaardigd naar aanleiding van een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning. Op basis van de ligging van het plangebied geheel in nog niet vastgestelde zone, geldt een verplichting voor het opstellen van een archeologienota bij bodemingrepen groter dan of gelijk aan 1000 m², waarbij het perceeloppervlak groter of gelijk aan 3000 m². Aangezien de geplande ingrepen in het te ontwikkelen gebied in totaal een oppervlakte van 7079 m² beslaan, en daarmee de maximale onderzoeksgrenzen worden overschreden, dient de initiatiefnemer een archeologienota te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.² Indien dit het geval is wordt deze archeologienota bekrachtigd en toegevoegd aan de vergunningsaanvraag. In het kader van dit proces heeft het in deze archeologienota beschreven onderzoek plaatsgevonden.

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient te gebeuren op grond van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetector (versie 2.0). Het doel van de Code is om als een minimale standaard te dienen voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek en het gebruik van metaaldetectoren in Vlaanderen.³

De eventuele vondsten en bijhorende documentatie die tijdens het archeologisch onderzoek worden verzameld, zullen voorlopig worden bewaard bij Vlaams Erfgoed Centrum bvba. Na afronding van het totale onderzoek zullen de vondsten en data worden overgedragen.

1.1.6 Doelstelling en vraagstelling

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?

Het bureauonderzoek vormt binnen de archeologienota de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van het bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting. Daarbij worden onder andere de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), relevante historische kaarten en informatiebronnen omtrent de ondergrond gebruikt.

De beschrijving van de historische, archeologische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

Aardkundige gegevens:

- Tertiaire kaart
- Quartairgeologische kaart 1:50.000
- Geomorfologische kaart
- Bodemkaart 1:50.000
- Bodemgebruikskaart
- Bodembedekkingskaart

² <https://geo.onroerenderfgoed.be>

³ Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016

- Erosiekaart
- Hoogteverloopkaarten
- Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen
- Profielbeschrijvingen opgesteld bij opmaak van de bodemkaart

Archeologische gegevens:

- Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Historische gegevens:

- Kadasterplan
- Ferraris kaarten uit 1771-1778
- Atlas der buurtwegen 1840-1850
- Vandermaelenkaart 1846-1854
- Popp-kaarten
- Topografische kaart
- Luchtfoto's 1971-2015

Externe partijen:

- Input Onroerend Erfgoed
- Regio-experts
- Literatuur
- Gemeente
- Amateurarcheologen en heemkundekringen
- Iconografische bronnen
- Toponymie
- Huidige gebruikers

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

Het onderzoeksgebied kenmerkt zich aardwetenschappelijk als volgt:

Bron	Informatie
Tertiaire kaart ⁴	Lid van Wemmel (MaWe)
Quartairgeologische kaart 1:50.000 (afb. 19) ⁵	Profieltype 4a: - Fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) (FH) - Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene; zand tot zandleem in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen (ELPw) en/of Hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) zijn mogelijk afwezig. - Fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) (FMPs)

⁴ Bogemans, F. 1996.

⁵ Bogemans, F. 1996.

Bron	Informatie
Geomorfologie ⁶	Vlaamse Vallei
Bodemkaart 1:50.000 ⁷	OB Bebouwde zone
Reeds verrichte boringen ⁸	Geen geologische boringen in de buurt van het plangebied. Dichtstbijzijnde boring is gelegen op 1250m ten westen.
Hoogtekaart ⁹	14 tot 16,5mTAW
Bodemerosie ¹⁰	Zeer weinig erosiegevoelig
Bodemgebruikkaart ¹¹	Andere bebouwing
Bodembedekkingskaart ¹²	Gebouwen, bomen, water, gras, struiken

In het plangebied zijn de tertiaire afzettingen van de Formatie van Maldegem en meer bepaald het Lid van Wemmel (Boven-Eoceen) gelegen (Afb. 18). Het lid van Wemmel of de Zanden van Wemmel zijn opgebouwd uit grijs glauconiethoudend fijn zand waarvan het kleigehalte toeneemt naar de top. De top van de zanden bestaat uit grof glauconiethoudende klei. Aan de basis van de zanden komen talrijke fossielhoudende kalkzandsteenbrokken voor.

⁶ Bogemans, F. 1996.

⁷ <http://www.geopunt.be/kaart>.

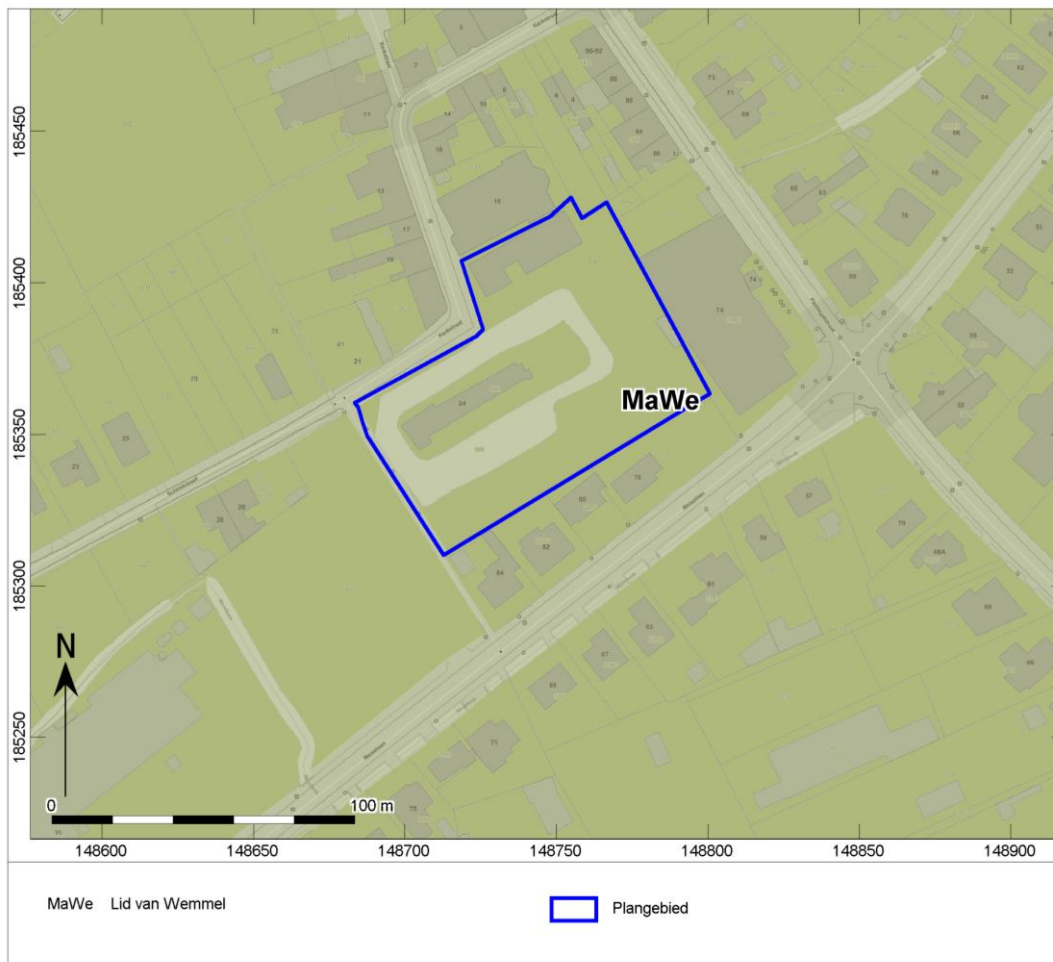
⁸ <http://www.geopunt.be/kaart>.

⁹ <http://www.geopunt.be/kaart>.

¹⁰ <http://www.geopunt.be/kaart>.

¹¹ <http://www.geopunt.be/kaart>.

¹² <http://www.geopunt.be/kaart>.

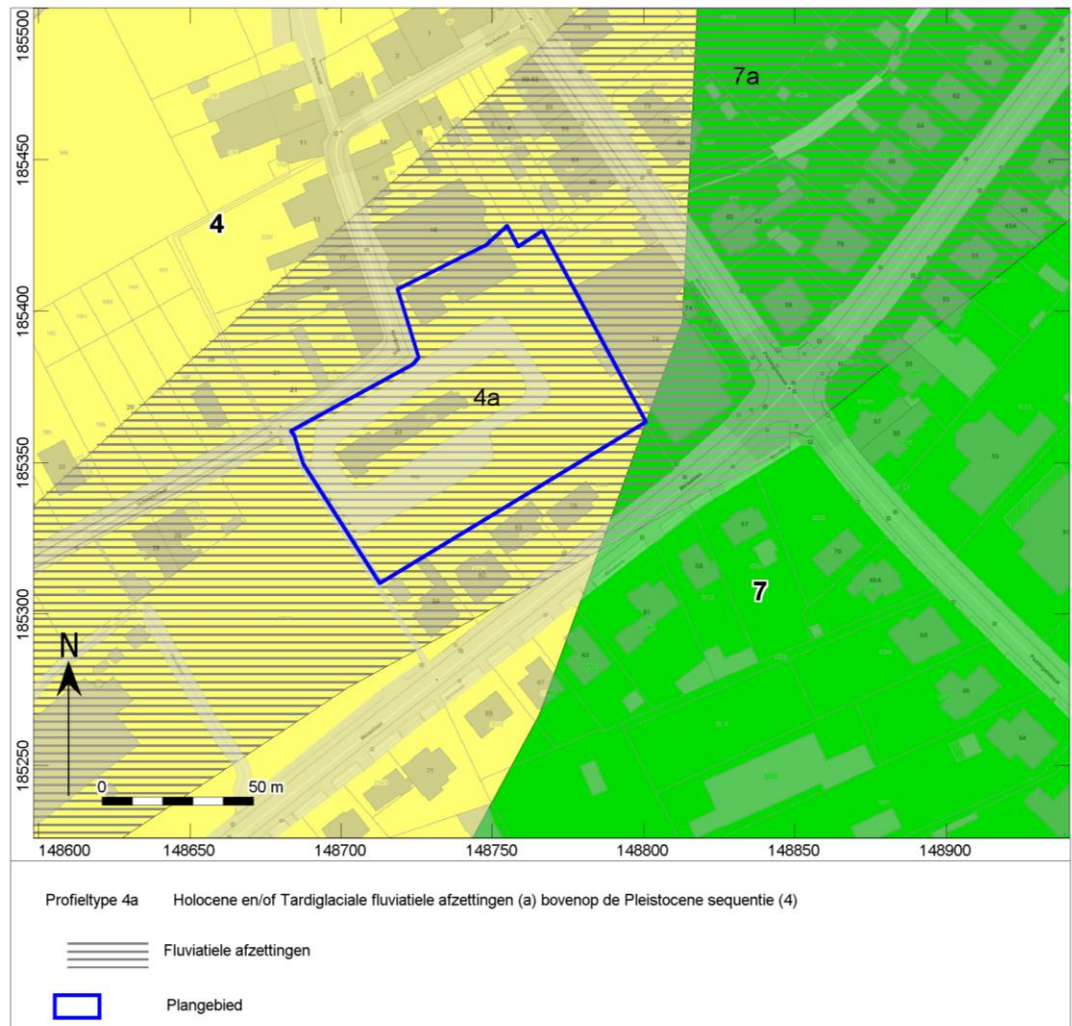


Afb. 18. Locatiekaart van het plangebied op de Tertiaire kaart.

In het plangebied komen fluviatiele afzettingen voor daterend van het Saaliaan. Deze zijn afgezet door waterlopen met verschillende geulpatronen. De fluviatiele afzettingen kunnen gekarakteriseerd worden als de Formatie van Nieuwenrode.

Op de fluviatiele afzettingen van de Formatie van Nieuwenrode kunnen eolische afzettingen afgezet zijn. Mogelijk zijn deze afzettingen verdwenen door het weg eroderen van deze afzettingen door een rivier daterend van het Tardiglaciaal en/of Vroeg-Holoceen. De eolische afzettingen die mogelijk voorkomen in het gebied kunnen gekenmerkt worden als de Formatie van Gent. Het plangebied is gelegen in overganggebied waar zowel dekzand als loessafzettingen voorkomen. Het pakket bestaat dan uit zand- en leemlagen die elkaar opvolgen. Op de eolische afzettingen zijn fluviatiele afzettingen daterend uit het Holoceen afgezet.¹³

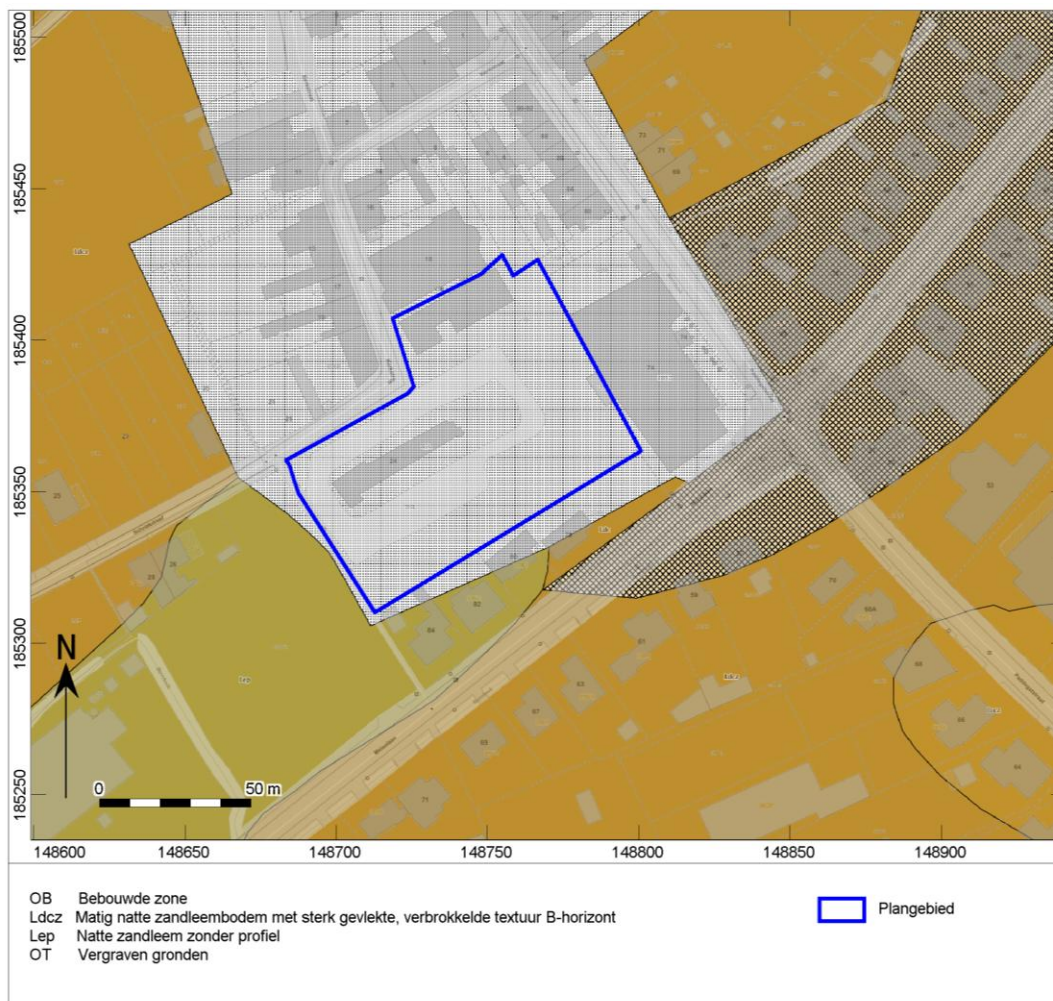
¹³ Bogemans, F. 1996.



Afb. 19. Locatiekaart van het plangebied op de Quartairgeologische kaart.

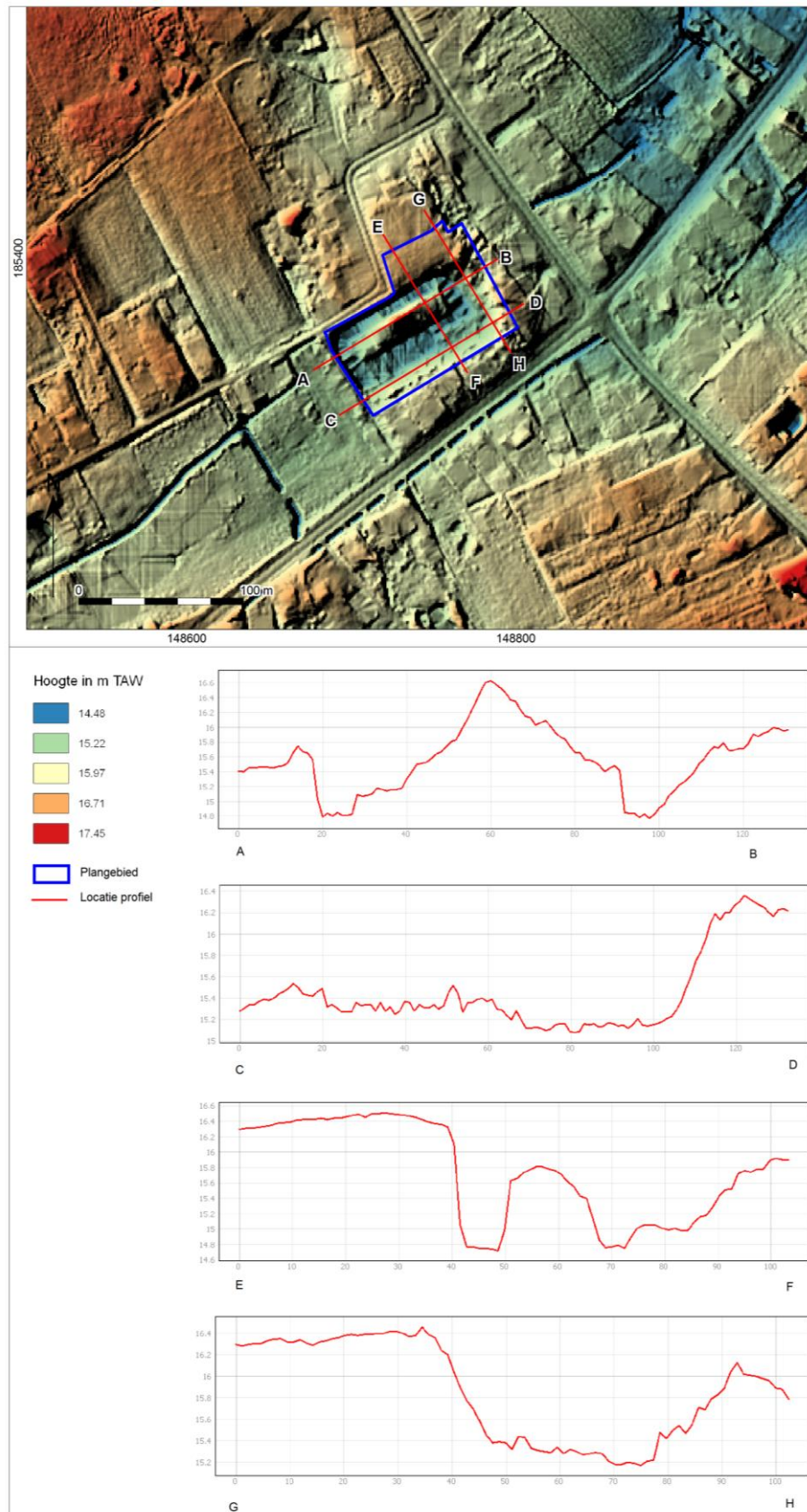
Het plangebied is gelegen in bebouwde zone. Dit wilt zeggen dat de bodem in het plangebied niet gekarteerd is geweest door de hoeveelheid bebouwing. Mogelijk is een Lep en Ldcz bodem gelegen in het plangebied.

De Lep-bodem is een hydromorfe alluviale bodem. Deze bodem is zeer nat en bevat roestvlekken en reductiemateriaal dieper dan 80cm. De bodems worden voornamelijk in gebruik genomen door weiland. De Ldcz-bodem is een matig natte zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont. Hoe dieper, hoe lichter of grover de sedimenten worden. Lemige-sedimenten hebben eerder een sterk gevlekte textuur, terwijl zandige sedimenten een verbrokkelde textuur B-horizont bevatten. De bodem is nat in de winter en te vochtig in de lente.



Afb. 20. Het plangebied op de bodemkaart.

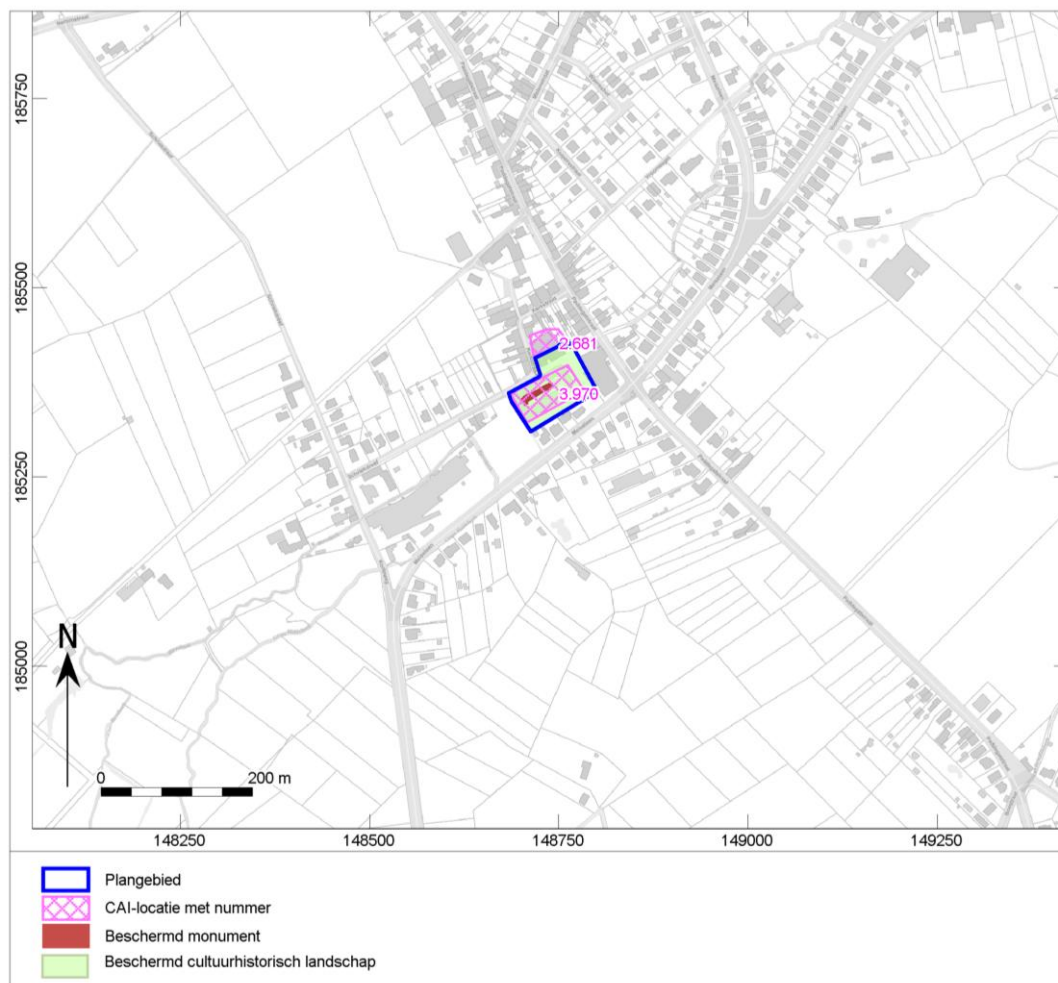
Op het DTM is op te merken dat in het plangebied duidelijke hoogteverschillen voorkomen. Deze zijn te wijten aan de gracht die rondom de pastorie gelegen is. Ook kan opgemerkt worden dat het centrale gedeelte, waar de huidige pastorie gelegen is, het hoogste punt van het plangebied is. Dit is mogelijk te wijten aan een ophoging voor de bouw van de pastorie. Dit wordt eveneens duidelijk op basis van doorsnede A-B. Verder kan eveneens opgemerkt worden dat het gebied rondom de Pastorie uitgegraven is voor de gracht. De uitgraving loopt tot aan de randen van het plangebied. Enkel het noordelijke gedeelte van het plangebied is mogelijk vrijwaard gebleven van deze uitgraving. Dit gebied heeft een hoogte van circa 16,5m TAW. Mogelijk is deze eveneens opgehoogd geweest voor de bouw van de parking.



Afb. 21. Het plangebied op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (DTM) en hoogteverloop van het terrein.

1.2.2 Beschrijving van bekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed de volgende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (afb. 22):



Afb. 22. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

CAI nummer	Afstand t.o.v. plangebied	Datering	Omschrijving
2681	Gelegen aan het plangebied	17-18 ^{de} eeuw	Parochiekerk – afhankelijk van de abdij van Grimbergen
3970	Gelegen in het plangebied	1270 17 ^{de} eeuw	Klooster – afhankelijk van de abdij van Grimbergen Pastorij met omgracht

In het onderzoeksgebied zijn op basis van de CAI twee archeologische meldingen bekend. De meldingen zijn beide gelegen in en aan het plangebied. In het plangebied was in de 13^{de} eeuw meer bepaald 1270 een klooster gelegen. Dit klooster was afhankelijk van de abdij van Grimbergen. Later werd op het terrein het klooster omgevormd tot de pastorie in de 17^{de} eeuw ten tijde van het abt Outers (1613-1614).

Ten noorden aan het plangebied is een parochiekerk gelegen. De eerste resten van de kerk stammen uit de 17^{de} eeuw. De parochiekerk is afhankelijk van de abdij van Grimbergen. Tijdens het abt Outers (1613-1647) zou een vroegere kerk opgericht zijn. Wanneer deze echter bouwvallig was, is deze vervangen door het

huidige classicistische gebouw. Dit gebouw is gewijd in 1750 en ingezegend in 1779. In 1823 werd deze vergroot.

In de verdere omgeving zijn geen meerdere CAI-meldingen terug te vinden alsook geen archeologisch onderzoek gebeurd.

1.2.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringsen en bouwhistorische waarden

Historische situatie

Kapelle-op-den-Bos is ontstaan in de 13^{de} eeuw. Het dankt zijn naam aan een bidplaats of kapel die opgericht is in het midden van het bosgebied. Deze kapel is later uitgegroeid tot een parochiekerk. De stad ontwikkelde verder tot een geheel, afgebakend door oude wegen en beken. De Heerbaan diende als ruggengraat en onderscheidde drie grote domeinen: Grimbergen-Meise, Zemst en Puurs. Tijdens de Wereldoorlogen is het gebied sterk vernield geweest waardoor er geen oude constructies meer terug te vinden zijn.

Het plangebied is gelegen in Nieuwenrode, een dorp van Kapelle-op-den-Bos. Dit dorp is ontstaan met de oprichting van een vrouwenklooster in het midden van een uitgestrekte bosstreek op de grens van de twee parochies Wolvertem en Meise in de 12^{de} eeuw. In 1270 verdween het klooster. In 1874 werd het gehucht van Meise gescheiden en werd het erkend als een afzonderlijke gemeente.

Bouwhistorische schets

Pastorie Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartparochie met aanhorigheden en poortje¹⁴

In het plangebied is een pastorie gelegen (Afb. 23). De pastorie is momenteel in gebruik als gemeenschapscentrum door de cultuurdienst EVA. Verder is het door brand gedeeltelijk vernield geweest. Momenteel is de pastorie in goede staat. De pastorie is gelegen op een omgracht terrein achter de kerk. Voor de pastorie zou er een Norbertinessenklooster gestaan hebben tot 1270.



Afb. 23. Afbeelding van de huidige toestand van de pastorie.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39798>

De huidige pastorie werd ten tijde van abt Outers 1613-1647 opgetrokken. De bijgebouwen werden vergroot tijdens de tweede helft van de 17^{de} eeuw en tijdens de 19^{de} eeuw. Het middelste gedeelte van de pastorie is eveneens het oudste gedeelte. Oorspronkelijk bestond het uit een dubbelhuis van vijf traveeën met twee verdiepingen daterend uit de eerste helft van de 17^{de} eeuw. De gevelordonnantie en binneninrichting werden gewijzigd doorheen de 19^{de} eeuw. In het westen is een nog staande trapgevel van bak- en zandsteen. Tijdens de 19^{de} eeuw werd de nieuwe zijgevel vergroot en werden de trappen van de zijgevel hergebruikt om de nieuwe zijgevel te vergroten met een brede travee van twee verdiepingen.

De pastorie wordt omgeven door een tuin die bestaat uit een buitenwal, walgracht en binnenwal. In 1976 was de tuin en walgracht sterk verkommerd door het ontbreken van noodzakelijk onderhoud. Eind jaren'70 werd de tuin dan hersteld en de walgracht uitgebaggerd. In het noordelijke gedeelte van het plangebied is een parking aangelegd op de vroegere moestuin. In 1945 werd dit gedeelte afgesloten door een bakstenen tuinmuur tussen de kerk en het zandstenen poortje. Vandaag de dag is dit niet meer te zien.

Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart¹⁵

Ten noorden van en palend aan het plangebied is een parochiekerk (Afb.24) gelegen. Deze parochiekerk is afhankelijk van de abdij van Grimbergen en zou al heropgebouwd zijn ten tijde van abt Outers. Wanneer deze bouwvallig bleek te zijn, is deze vervangen geweest door het huidige classicistische gebouw dat gewijd is in 1750 en ingezegend in 1779. In 1823 werd deze vergroot en werd er een herdenkingsplaat aangebracht tegen de noordgevel. Tijdens de Eerste wereldoorlog werd het gedeeltelijk vernield waarna het in 1918 heropgebouwd werd.



Afb. 24. Foto van de huidige parochiekerk

¹⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39797>

Boerenburgerhuis

Dit geïnventariseerd gebouw uit de 19^{de} eeuw is gelegen ten noorden van het plangebied. Het bestaat uit een dubbelhuis met twee verdiepingen van vijf traveeën en een zadeldak. Het huis bevat steekboogdeur- en vensters met luiken. Het is versierd met een haakprofiel onder de lekdrempels van arduin. Links van het huis is een dwarsschuur in het verlengde van het huis gelegen. Deze bevat een zadeldak met twee korboginrijpoorten van baksteen naast elkaar.¹⁶

Historische kaarten

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Ferraris kaarten ¹⁷	1771-1778	Hieruit blijkt dat het plangebied gelegen is ten zuiden van de voorloper van de Kerkstraat en ten westen van de voorloper van de Paddegatstraat. Ten noorden van het plangebied is de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk gelegen. Het noordelijke gedeelte van het plangebied is in gebruik als moestuin omzoomd door een bomenrij. Het zuidelijkste gedeelte van het plangebied is in gebruik door een gebouw waarrond een gracht (water) gelegen is. Dit gebouw kan gekenmerkt worden als de vandaag beschermde pastorie. De gracht heeft een ronde vorm en omgeeft de gehele pastorie. Mogelijk is de vorm van de gracht te wijten aan de onnauwkeurigheid van de Ferrariskaart. De gracht en de pastorie worden omzoomd door een bomenrij. De Ferrariskaart toont eveneens dat in het noordwestelijke gedeelte van het plangebied een weg loopt en in het oostelijke gedeelte een rivier/beek. Deze rivier/beek doorkruist het plangebied. Mogelijk speelt de onnauwkeurigheid van de Ferrariskaart hier een grote rol omdat op de latere kaarten met name de Atlas der Buurtwegen deze twee elementen (rivier/beek en weg) niet meer in het plangebied gelegen zijn. In de omgeving rondom het plangebied zijn verschillende alleenstaande huizen met moestuinen omzoomd door bomenrijen gelegen. Ten zuiden van het plangebied loopt een rivier (Birrebeek). Rondom de rivier is weiland en een hoogstam bos te zien.
Atlas der buurtwegen ¹⁸	Ca. 1840-1850	Deze kaart toont dat het plangebied aan de voorloper van de Kerkstraat gelegen is. Ten noorden staat de O-L-V kerk. In het plangebied zijn nu twee afzonderlijke gebouwen te zien die omzoomd worden door een gracht. Er is een veradering te zien in de gracht. Deze is niet rond maar rechthoekig en heeft een uitloper naar het zuiden. Deze uitloper verbindt de gracht die in het zuidelijke gedeelte van het plangebied gelegen is met de gracht rondom de pastorie. De gracht gelegen over het gehele zuidelijke gedeelte van het plangebied loopt daarna naar het noorden verder tot aan de Kerk. Ten oosten van het plangebied ligt de voorloper van de Paddegatstraat en de Birrebeek. Deze loopt echter verder ten zuiden van het plangebied. Er zijn verschillende alleenstaande gebouwen te zien die gelegen zijn aan de Paddegatstraat (Chemin n. 5). Ten westen van het plangebied is ook bebouwing, gelegen aan de voorloper van de Kerkstraat (Sentier n. 125), te zien. Het plangebied is volgens deze kaart gelegen net binnen de grenzen van Nieuwenrode.

¹⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/39801>

¹⁷ Ferraris 1771-1778

¹⁸ Atlas der Buurtwegen 1840-1850

Bron	Jaartal	Historische situatie
Vandermaelen kaarten ¹⁹	1846-1854	Op deze kaart is te zien dat in het plangebied twee gebouwen liggen. Rondom de gebouwen is een gracht gelegen. De gracht neemt dezelfde vorm aan als op de Atlas der Buurtwegen met een verschil in het westen. Hier is ter hoogte van de gebouwen, de gracht onderbroken. In het noorden is het plangebied gelegen aan de kerk. Ten zuiden van het plangebied is een beek gelegen. Het gebied ten noorden van de beek kan gekenmerkt worden als weide. De bebouwing in het gebied situeert zich voornamelijk aan de twee grote wegen, de voorlopers van de Kerkstraat en de Paddegatstraat. De naam Steen verwijst naar de Pastorie. Ten westen van het plangebied is de grens van Nieuwenrode gelegen.
Poppkaarten	Na 1842	Op deze kaart neemt de gracht de vorm aan zoals op de Atlas der Buurtwegen. De gebouwen op het plangebied worden omringd door een rechthoekige gracht die eerst naar het zuiden loopt waarna deze naar het noorden loopt richting de kerk. Het plangebied is verder nog in gebruik door twee gebouwen. Ten noorden van het plangebied is de O-L-V kerk gelegen. Rondom het plangebied is er geen toename in bebouwing te zien. De bebouwing situeert zich nog voornamelijk rondom de voorloper van de Kerkstraat en Paddegatstraat. Ten zuiden van het plangebied is de Schrikbeek gelegen. Ten westen van het plangebied is de Billebeek gelegen. Ook ten westen is de grens van Nieuwenrode te zien. In de omgeving is het gebied voornamelijk onbebouwd en in gebruik als akker- of weiland.
Topografische kaart	1867	De topografische kaart daterende uit 1867 toont geen verandering in de grachtstructuur. In het noorden is echter wel een brug gelegen over de gracht. Het plangebied bevat in deze periode maar één gebouw in plaats van twee (Zie Popp-kaarten). In het noorden is de kerk gelegen. De omgeving van het plangebied is eerder een nattere zone omwille van de beek die ten zuiden van het plangebied gelegen is. De bebouwing concentreert zich eerder noordelijk van het plangebied. Ten oosten van het plangebied is op de splitsing tussen de Paddegatstraat en de Meiselaan, een kapel gelegen.
Topografische kaart	1961	De Topografische kaart van 1961 toont een groot verschil in de grachtstructuur. De gracht heeft een ovale vorm en de zuidelijke en oostelijke uitlopers zijn verdwenen. Het plangebied ligt in het noorden aan de Kerk. Ten oosten van het plangebied is een gebouw gelegen. Ten zuiden van het plangebied is de Meiselaan gerealiseerd. De omgeving rondom het plangebied wordt dichter bebouwd.
Luchtfoto ²⁰	1971	De luchtfoto van 1971 is te zien dat het plangebied in gebruik is door een gebouw, bos en een parking. Het gebouw kan gekenmerkt worden als de huidige pastorie. De parking is gelegen in het noordelijke gedeelte van het plangebied. Op deze luchtfoto is te zien dat ten zuiden van het plangebied een weg, de Meiselaan, gelegen is. Rondom het plangebied zijn alleenstaande gebouwen te zien alsook akkers.
Luchtfoto ²¹	1979-1990	Op de luchtfoto daterend van 1979-1990 is te zien dat rondom het plangebied de bebouwing toegenomen is. Het plangebied blijft in gebruik door de pastorie waar rond een gracht gelegen is. De open plaatsen in het

¹⁹ Vandermaelen 1846-1854.

²⁰ <http://www.geopunt.be/kaart>.

²¹ <http://www.geopunt.be/kaart>.

Bron	Jaartal	Historische situatie
		plangebied worden in gebruik genomen door parking in het noorden en bomen. Het westelijke gedeelte van het plangebied is gelegen aan de Kerkstraat. Door een brug wordt het gebouw verbonden met de Kerkstraat.

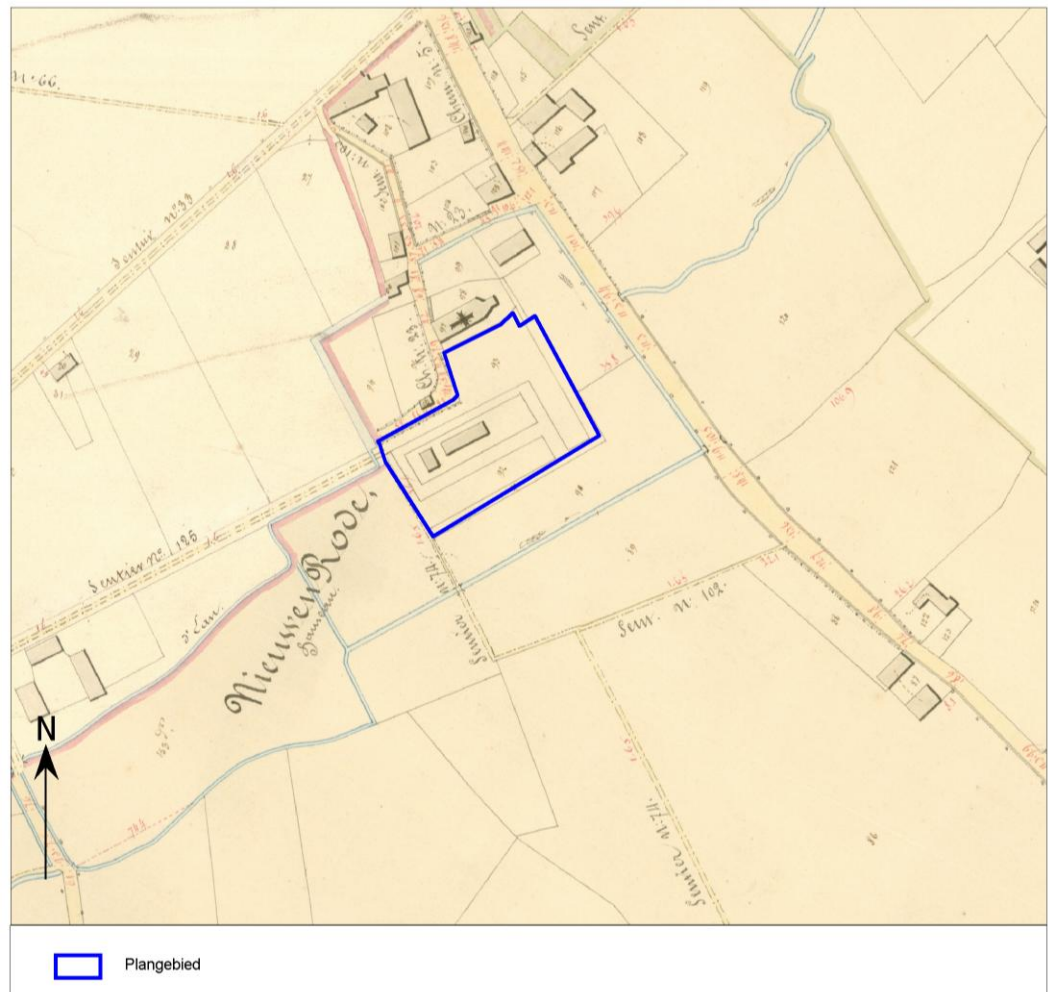
De Ferrariskaarten (Carte de Ferraris) zijn een verzameling van 275 gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand onder leiding van Joseph de Ferraris, generaal bij de Oostenrijkse artillerie, veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische en grootschalige kartering, zowel in “België” als in heel West-Europa.²² Hieruit blijkt dat het plangebied gelegen is ten zuiden van de voorloper van de Kerkstraat en ten westen van de voorloper van de Paddegatstraat. Ten noorden van het plangebied is de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk gelegen. Het noordelijke gedeelte van het plangebied is in gebruik als moestuin omzoomd door een bomenrij. Het zuidelijkste gedeelte van het plangebied is in gebruik door een gebouw waarrond een gracht (water) gelegen is. Dit gebouw kan gekenmerkt worden als de vandaag beschermde pastorie. De gracht heeft een ronde vorm en omgeeft de gehele pastorie. Mogelijk is de vorm van de gracht te wijten aan de onnauwkeurigheid van de Ferrariskaart. De gracht en de pastorie worden omzoomd door een bomenrij. De Ferrariskaart toont eveneens dat in het noordwestelijke gedeelte van het plangebied een weg loopt en in het oostelijke gedeelte een rivier/beek. Deze rivier/beek doorkruist het plangebied. Mogelijk speelt de onnauwkeurigheid van de Ferrariskaart hier een grote rol omdat op de latere kaarten met name de Atlas der Buurtwegen deze twee elementen (rivier/beek en weg) niet meer in het plangebied gelegen zijn. In de omgeving rondom het plangebied zijn verschillende alleenstaande huizen met moestuinen omzoomd door bomenrijen gelegen. Ten zuiden van het plangebied loopt een rivier (Birrebeek). Rondom de rivier is weiland en een hoogstam bos te zien.

²² [Http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten](http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten).



Afb. 25. Het plangebied op de Ferraris kaart.

Circa 60 jaar later werd de Atlas der Buurtwegen uitgegeven (afb. 26). Dit is een verzameling van boeken met overzichts- en detailplannen, daterend van rond 1840. Hierop valt af te lezen dat het plangebied aan de voorloper van de Kerkstraat gelegen is. Ten noorden staat de O-L-V kerk. In het plangebied zijn nu twee afzonderlijke gebouwen te zien die omzoomd worden door een gracht. Er is een veradering te zien in de gracht. Deze is niet rond maar rechthoekig en heeft een uitloper naar het zuiden. Deze uitloper verbindt de gracht die in het zuidelijke gedeelte van het plangebied gelegen is met de gracht rondom de pastorie. De gracht gelegen over het gehele zuidelijke gedeelte van het plangebied loopt daarna naar het noorden verder tot aan de Kerk. Ten oosten van het plangebied ligt de voorloper van de Paddegatstraat en de Birrebeek. Deze loopt echter verder ten zuiden van het plangebied. Er zijn verschillende alleenstaande gebouwen te zien die gelegen zijn aan de Paddegatstraat (Chemin n. 5). Ten westen van het plangebied is ook bebouwing, gelegen aan de voorloper van de Kerkstraat (Sentier n. 125), te zien. Het plangebied is volgens deze kaart gelegen net binnen de grenzen van Nieuwenrode.



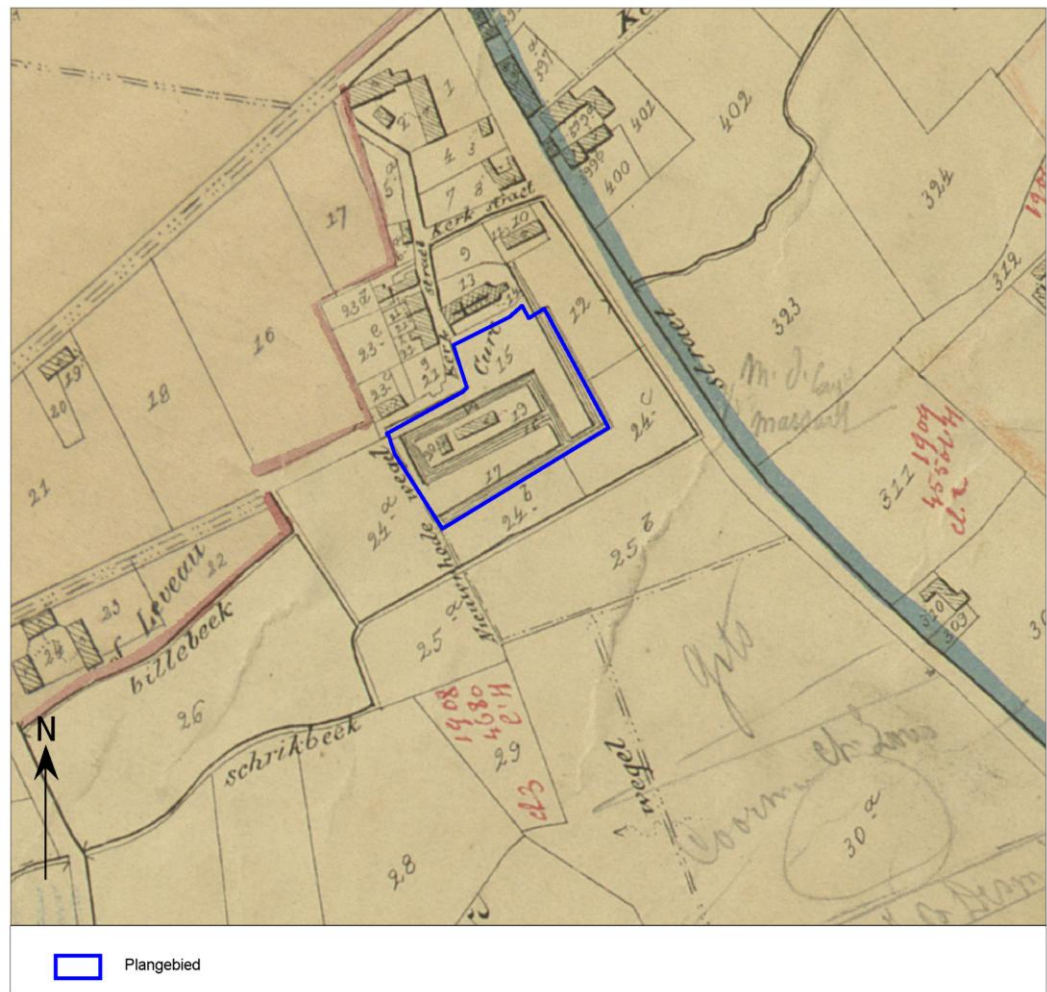
Afb. 26. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen.

Een zestal jaar later zijn de Vandermaelenkaarten samengesteld. Dit is een verzameling historische kaarten gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Zijn "*Carte topographique de la Belgique*" is gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1: 20.000. Op deze kaart is te zien dat in het plangebied twee gebouwen liggen. Rondom de gebouwen is een gracht gelegen. De gracht neemt dezelfde vorm aan als op de Atlas der Buurtwegen met een verschil in het westen. Hier is ter hoogte van de gebouwen, de gracht onderbroken. In het noorden is het plangebied gelegen aan de kerk. Ten zuiden van het plangebied is een beek gelegen. Het gebied ten noorden van de beek kan gekenmerkt worden als weide. De bebouwing in het gebied situeert zich voornamelijk aan de twee grote wegen, de voorlopers van de Kerkstraat en de Paddegatstraat. De naam Steen verwijst naar de Pastorie. Ten westen van het plangebied is de grens van Nieuwenrode gelegen.



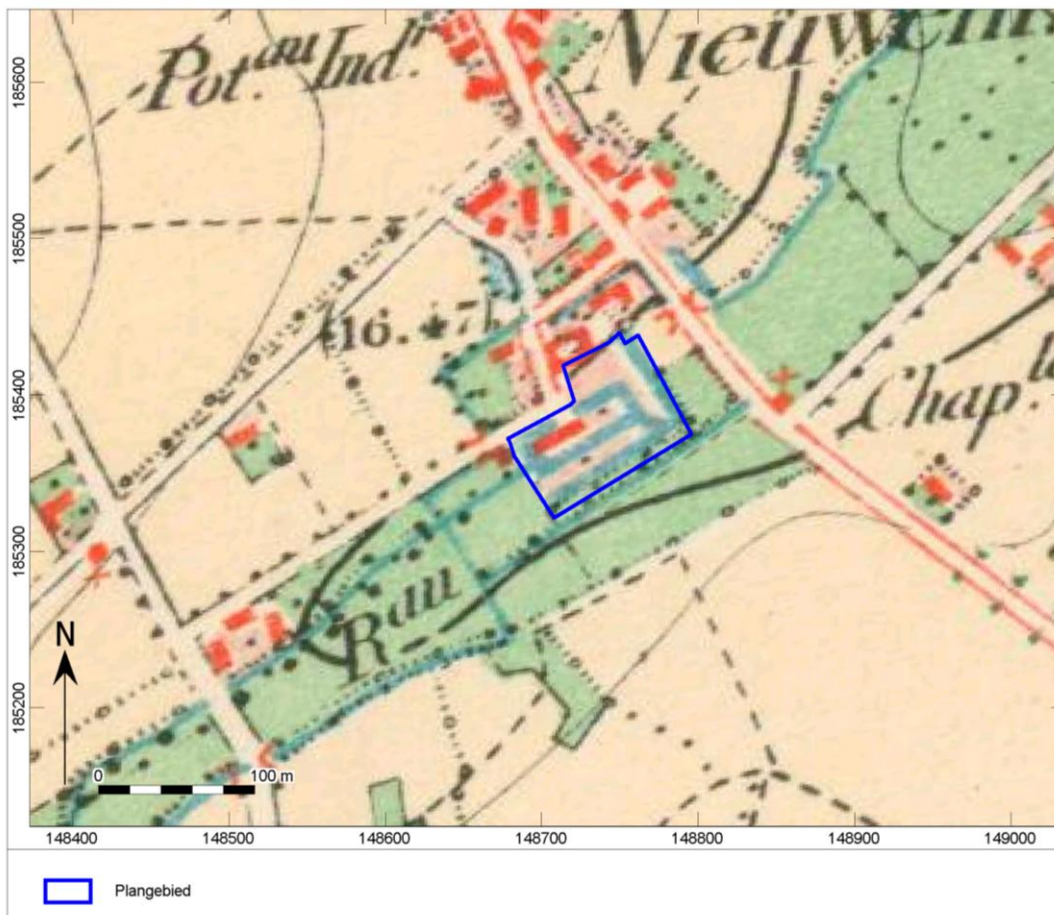
Afb. 27. Het plangebied op de Vandermaelenkaarten.

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen. Nadat Philippe Vandermaelen al in 1836 toelating had gekregen om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen, kreeg ook Popp deze toelating in 1842. Door het overlijden van Popp werd zijn 'Atlas cadastral parcellaire de la Belgique' niet afgemaakt. Op deze kaart neemt de gracht de vorm aan zoals op de Atlas der Buurtwegen. De gebouwen op het plangebied worden omringd door een rechthoekige gracht die eerst naar het zuiden loopt waarna deze naar het noorden loopt richting de kerk. Het plangebied is verder nog in gebruik door twee gebouwen. Ten noorden van het plangebied is de O-L-V kerk gelegen. Rondom het plangebied is er geen toename in bebouwing te zien. De bebouwing situeert zich nog voornamelijk rondom de voorloper van de Kerkstraat en Paddegatstraat. Ten zuiden van het plangebied is de Schrikbeek gelegen. Ten westen van het plangebied is de Billebeek gelegen. Ook ten westen is de grens van Nieuwenrode te zien. In de omgeving is het gebied voornamelijk onbebouwd en in gebruik als akker- of weiland.



Afb. 28. Het plangebied op de Popp-kaarten.

De topografische kaart daterende uit 1867 toont geen verandering in de grachtstructuur. In het noorden is echter wel een brug gelegen over de gracht. Het plangebied bevat in deze periode maar één gebouw in plaats van twee (Zie Popp-kaarten). In het noorden is de kerk gelegen. De omgeving van het plangebied is eerder een nattere zone omwille van de beek die ten zuiden van het plangebied gelegen is. De bebouwing concentreert zich eerder noordelijk van het plangebied. Ten oosten van het plangebied is op de splitsing tussen de Paddegatstraat en de Meiselaan, een kapel gelegen.



Afb. 29. Het plangebied op de Topografische kaart van 1867.

De Topografische kaart van 1961 toont een groot verschil in de grachtstructuur. De gracht heeft een ovale vorm en de zuidelijke en oostelijke uitlopers zijn verdwenen. Het plangebied ligt in het noorden aan de Kerk. Ten oosten van het plangebied is een gebouw gelegen. Ten zuiden van het plangebied is de Meiselaan gerealiseerd. De omgeving rondom het plangebied wordt dichter bebouwd.



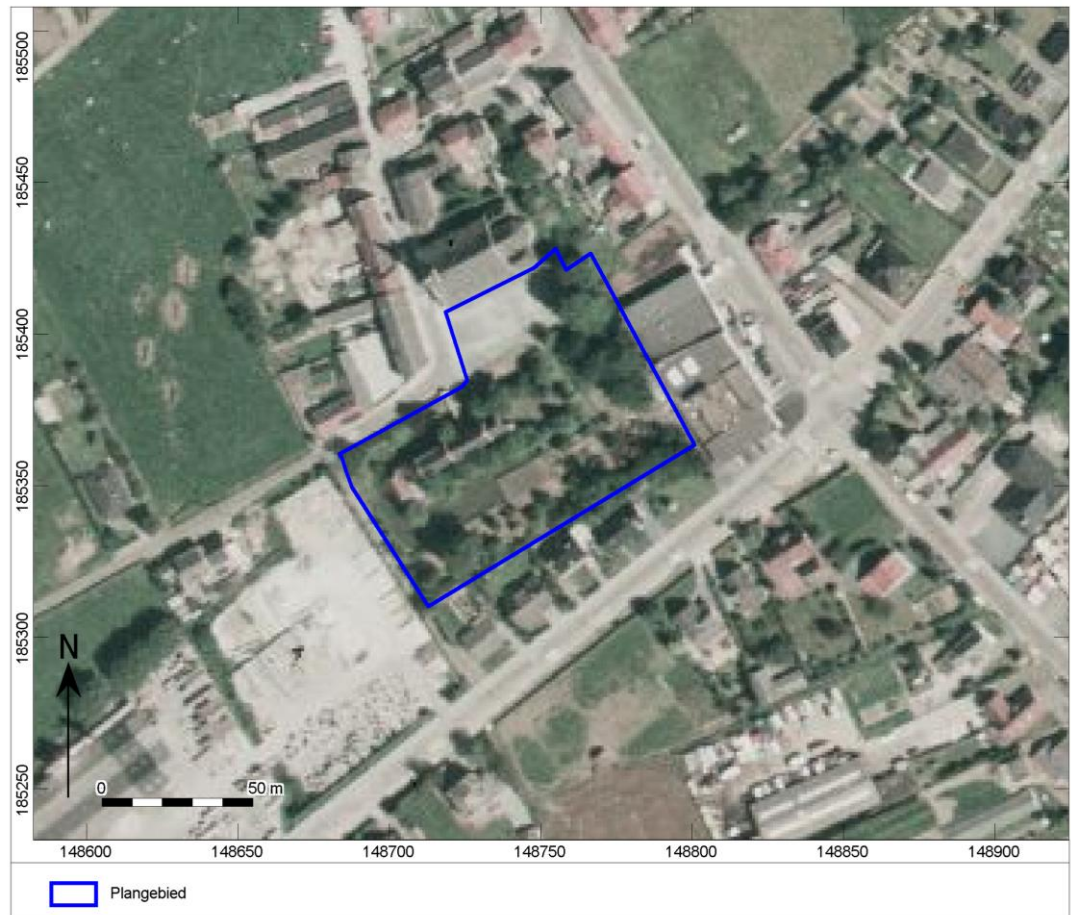
Afb. 30. Het plangebied op de Topografische kaart van 1961.

De luchtfoto van 1971 is te zien dat het plangebied in gebruik is door een gebouw, bos en een parking. Het gebouw kan gekenmerkt worden als de huidige pastorie. De parking is gelegen in het noordelijke gedeelte van het plangebied. Op deze luchtfoto is te zien dat ten zuiden van het plangebied een weg, de Meiselaan, gelegen is. Rondom het plangebied zijn alleenstaande gebouwen te zien alsook akkers.



Afb. 31. Het plangebied op de luchtfoto van 1971.

Op de luchtfoto daterend van 1979-1990 is te zien dat rondom het plangebied de bebouwing toegenomen is. Het plangebied blijft in gebruik door de pastorie waarrond een gracht gelegen is. De open plaatsen in het plangebied worden in gebruik genomen door parking in het noorden en bomen. Het westelijke gedeelte van het plangebied is gelegen aan de Kerkstraat. Door een brug wordt het gebouw verbonden met de Kerkstraat.



Afb. 32. Het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990.

1.2.4 Potentieel tot kennisvermeerdering, verwachting en conclusie

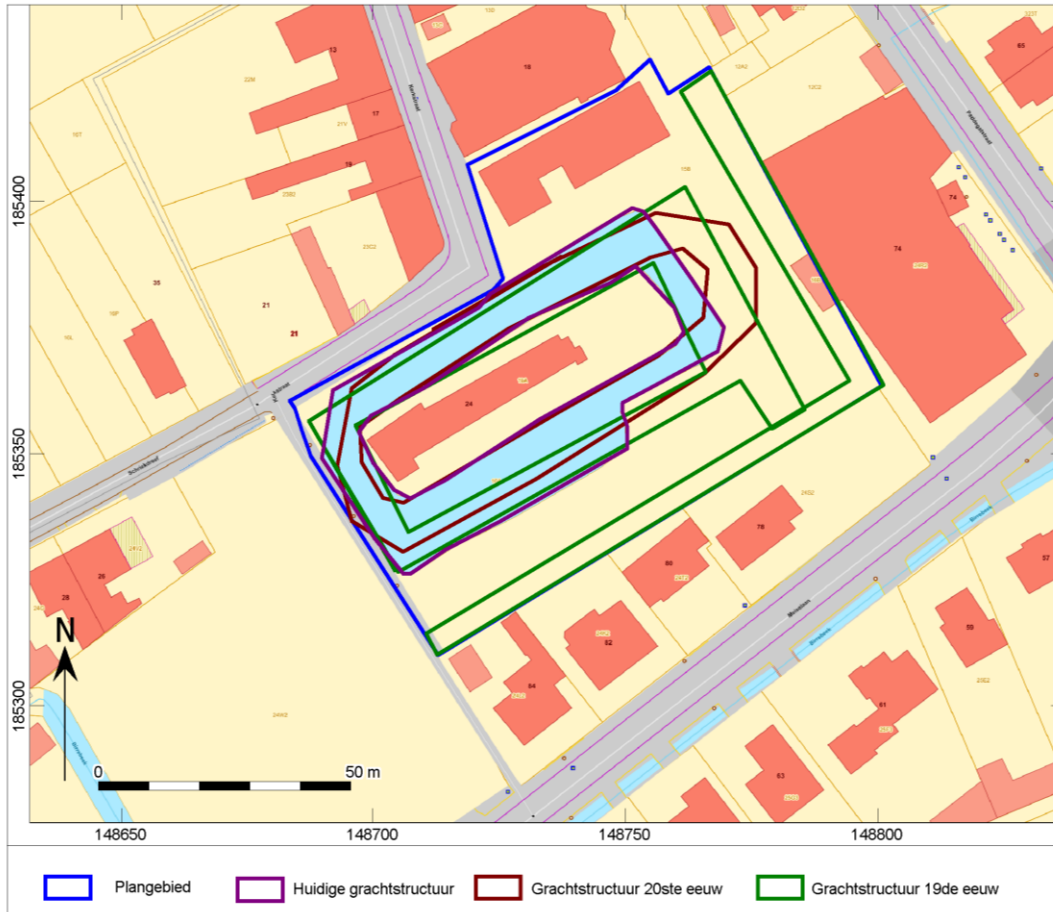
De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag “Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?” kan als volgt worden beantwoord:

Het plangebied is gelegen in zandleemgebied. Ten zuiden van het plangebied is een beek gelegen. Op basis van de Quartairgeologische kaart is te zien dat deze beek doorheen het plangebied gelopen kan hebben waardoor deze mogelijk in het plangebied fluviatiele afzettingen afgezet heeft. Door deze fluviatiele afzettingen is de bodem zeer nat en kan dan ook gekenmerkt worden als een Ldcz en Lep bodemtype. Op basis van het DTM is te zien dat door het aanleggen van de walgracht het overgrote gedeelte van het plangebied afgegraven is. Hierdoor zullen archeologische resten daterend vanaf het Laat-Paleolithicum tot Volle-Middeleeuwen niet meer intact voorkomen.

Het plangebied is reeds bebouwd geweest vanaf de 13^{de} eeuw door een Klooster. In de 17^{de} eeuw werd het klooster vervangen door een Pastorie. Op basis van het historisch kaartmateriaal kan gezien worden dat het gebouw evolueerde van één gebouw (Ferraris) naar twee gebouwen (vanaf begin van 19^{de} eeuw) waarna vanaf de tweede helft van de 19^{de} eeuw, de gebouwen verder omgebouwd werden naar één gebouw. Het gebouw heeft altijd op dezelfde plaats gestaan. Voorlopers van het gebouw zijn dan ook vervangen door de huidige constructie. Ten noorden van het plangebied is de parochiekerk gelegen. Deze dateert reeds van 1750. Het noordelijke gedeelte van het plangebied grenst aan de kerk. De mogelijkheid bestaat dat graven behorende tot deze parochiekerk rondom de kerk gelegen zijn. Echter de huidige parking heeft mogelijk deze graven verstoord.

Op basis van de historische kaarten kan de evolutie van de structuur van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw gereconstrueerd worden. De gracht evolueerde van een ronde gracht naar een rechthoekige structuur met uitlopers naar het zuiden en oosten tot een rechthoekige gracht rondom het gebouw zonder uitlopers (Afb.

33). Op basis van het historisch kaartmateriaal is te zien dat de gracht verschoven is doorheen de verschillende eeuwen en dat gedeelten van de gracht de laatste eeuw gedempt zijn. Het verschuiven en dempen van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw hebben vele verstoringen met zich meegebracht. De verstoringen worden eveneens aangetoond op basis van het DTM.



Afb. 33. Overzicht van de evolutie van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw.

De beantwoording van de overige onderzoeksvraag is als volgt:

- Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?

In het plangebied zal de huidige gracht gerestaureerd worden. De werken hiervoor zullen plaatselijk een verstoring van 300cm –mv veroorzaken door het plaatsen van rechthoekige palen (81cm²). De oevers van de walgracht zullen een verstoring van 30cm –mv kennen. De verstoring zal echter plaatsvinden aan de rand van de huidige walgracht en over een kleine oppervlakte. De geplande werken zullen zich enkel situeren in het centrale gedeelte van het plangebied. Het noordelijke gedeelte waar mogelijk nog begravingen teruggevonden worden van de parochiekerk wordt niet verstoord.

Op basis van historisch kaartmateriaal kan geconcludeerd worden dat de bodem door verschillende graaf- en dempingswerken aan de gracht verstoord is geraakt. De kans dat de geplande werken eventueel intacte archeologische resten zullen verstoren wordt zeer klein geacht. Omwille van deze reden wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd.

1.2.5 Samenvatting

Het plangebied is gelegen in zandleemgebied. Ten zuiden van het plangebied is een beek gelegen. Door deze zijn fluviatiele afzettingen afgezet en is de bodem zeer nat. Op basis van het DTM is te zien dat door het aanleggen van de walgracht het overgrote gedeelte van het plangebied afgegraven is. Hierdoor zullen

archeologische resten daterend vanaf het Laat-Paleolithicum tot Volle-Middeleeuwen niet meer intact voorkomen.

Het plangebied is reeds bebouwd geweest vanaf de 13^{de} eeuw door een Klooster. In de 17^{de} eeuw werd het klooster vervangen door een Pastorie. Op basis van het historisch kaartmateriaal kan gezien worden dat het gebouw evolueerde van één gebouw (Ferraris) naar twee gebouwen (vanaf begin van 19^{de} eeuw) waarna vanaf de tweede helft van de 19^{de} eeuw, de gebouwen verder omgebouwd werden naar één gebouw. Het gebouw heeft altijd op dezelfde plaats gestaan. Voorlopers van het gebouw zijn dan ook vervangen door de huidige constructie. Ten noorden van het plangebied is de parochiekerk gelegen. Deze dateert reeds van 1750. Het noordelijke gedeelte van het plangebied grenst aan de kerk. De mogelijkheid bestaat dat graven behorende tot deze parochiekerk rondom de kerk gelegen zijn. Echter de huidige parking heeft mogelijk deze graven verstoord.

Op basis van de historische kaarten kan de evolutie van de structuur van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw gereconstrueerd worden. De gracht evolueerde van een ronde gracht naar een rechthoekige structuur met uitlopers naar het zuiden en oosten tot een rechthoekige gracht rondom het gebouw zonder uitlopers (Afb. 33). Op basis van het historisch kaartmateriaal is te zien dat de gracht verschoven is doorheen de verschillende eeuwen en dat gedeelten van de gracht de laatste eeuw gedempt zijn. Het verschuiven en dempen van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw hebben vele verstoringen met zich meegebracht. De verstoringen worden eveneens aangetoond op basis van het DTM.

In het plangebied zal de huidige gracht gerestaureerd worden. De werken hiervoor zullen plaatselijk een verstoring van 300cm –mv veroorzaken door het plaatsen van rechthoekige palen (81cm²). De oevers van de walgracht zullen een verstoring van 30cm –mv kennen. De verstoring zal echter plaatsvinden aan de rand van de huidige walgracht en over een kleine oppervlakte. De geplande werken zullen zich enkel situeren in het centrale gedeelte van het plangebied. Het noordelijke gedeelte waar mogelijk nog begravingen teruggevonden worden van de parochiekerk wordt niet verstoord.

Op basis van historisch kaartmateriaal kan geconcludeerd worden dat de bodem door verschillende graaf- en dempingswerken aan de gracht verstoord is geraakt. De kans dat de geplande werken eventueel intacte archeologische resten zullen verstoren wordt zeer klein geacht. Omwille van deze reden wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Literatuur

- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2,0.
- Bogemans, F., 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 23 Mechelen*. Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- Ervynck, A., S. Debruyne, R. Ribbens, 2015: *Assessment; Een handleiding voor de archeoloog*. Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.
- Ferraris, J., 1771-1778: *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsendom Luik*.
- Fricx, E., 1712: *Carte de Pays-Bas*.
- Jacobs, P., M. de Ceulaira, E. Stevens & M. Verschuren, 1993: Philosophy and methodology of the new geological map of the Tertiary formations, Northwest Flanders, Belgium. *Bull Soc belge Géol* 102,
- Kadaster, 1850-1864: *Topografische Militaire Kaart, kaartblad 56*. Nationaal Archief,
- Onbekend, 1840-1850: *Atlas der buurtwegen*.
- Vandermaelen, F., 1846-1854: *Cartes topographiques de la Belgique*.

Geraadpleegde websites

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>
<http://www.geopunt.be/kaart>
<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>
<https://id.erfgoed.net>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.
- Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.
- Afb. 3. Het plangebied met locaties van de vermoedelijk verstoorde zones.
- Afb. 4. Het plangebied op de luchtfoto van 2013-2015 met plaatsaanduiding van de genomen foto's.
- Afb. 5. Foto van de walgracht deel 1 – Oude beschoeiing en afgekalfde oever (Zuidelijke zijde).
- Afb. 6. Foto van walgracht deel 2 – Oever aan de noordwestelijke zijde richting de buurtweg.
- Afb. 7. Foto van walgracht deel 3 – Zicht op de binnenste oever aan de Zuidoostelijke zijde.
- Afb. 8. Foto van de walgracht deel 4 – Oevers aan de zuidelijke zijde, met zicht op de pastorie.
- Afb. 9. Foto van de walgracht deel 5 – Sterk afgekalfde oever aan de zuidelijke zijde.
- Afb. 10. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 1.
- Afb. 11. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 2.
- Afb. 12. De geplande toestand deel 1.
- Afb. 13. De geplande toestand deel 2.
- Afb. 14. Detail van doorsnede 1.
- Afb. 15. Detail van doorsnede 2.
- Afb. 16. Bovenaanzicht van de geplande werken.
- Afb. 17. Vooraanzicht van de geplande werken.
- Afb. 18. Locatiekaart van het plangebied op de Tertiaire kaart.
- Afb. 19. Locatiekaart van het plangebied op de Quartairgeologische kaart.
- Afb. 20. Het plangebied op de bodemkaart.
- Afb. 21. Het plangebied op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (DTM) en hoogteverloop van het terrein.
- Afb. 22. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.
- Afb. 23. Afbeelding van de huidige toestand van de pastorie.
- Afb. 24. Foto van de huidige parochiekerk
- Afb. 25. Het plangebied op de Ferraris kaart.
- Afb. 26. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen.
- Afb. 27. Het plangebied op de Vandermaelenkaarten.
- Afb. 28. Het plangebied op de Popp-kaarten.
- Afb. 29. Het plangebied op de Topografische kaart van 1867.
- Afb. 30. Het plangebied op de Topografische kaart van 1961.
- Afb. 31. Het plangebied op de luchtfoto van 1971.
- Afb. 32. Het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990.

Afb. 33. Overzicht van de evolutie van de gracht vanaf de 18^{de} eeuw.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Bijlage 1 Plannenlijst

Projectcode	2017C434
Onderwerp	Plannenlijst
Plannummer	1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatiekaart van het plangebied.
Aanmaakschaal	1/25
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.
Aanmaakschaal	1/12
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	3
Type plan	Bodembedekkingskaart
Onderwerp plan	Bodembedekkingskaart van het plangebied met locaties van de vermoedelijk verstoorde zones.
Aanmaakschaal	1/25
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	10
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Plan bestaande toestand en rooiplan deel 1.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	11
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Plan bestaande toestand en rooiplan deel 2.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	12
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	De geplande toestand deel 1.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017

Plannummer	13
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	De geplande toestand deel 2.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	14
Type plan	Detailplan
Onderwerp plan	Detail van doorsnede 1.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	15
Type plan	Detailplan
Onderwerp plan	Detail van doorsnede 2.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	16
Type plan	Detailplan
Onderwerp plan	Bovenaanzicht van de geplande werken.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	17
Type plan	Detailplan
Onderwerp plan	Vooraanzicht van de geplande werken.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	18
Type plan	Tertiaire kaart
Onderwerp plan	Locatiekaart van het plangebied op de Tertiaire kaart.
Aanmaakschaal	1/50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	19
Type plan	Quartairgeologische kaart
Onderwerp plan	Locatiekaart van het plangebied op de Quartairgeologische kaart.
Aanmaakschaal	1/200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	20
Type plan	Bodemkaart

Onderwerp plan	Het plangebied op de bodemkaart.
Aanmaakschaal	1/25
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	21
Type plan	Digitaal Terreinmodel Vlaanderen
Onderwerp plan	Het plangebied op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (DTM) en hoogteverloop van het terrein.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	22
Type plan	CAI
Onderwerp plan	Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.
Aanmaakschaal	1/100
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	8-05-2017
Plannummer	25
Type plan	Ferrariskaart
Onderwerp plan	Het plangebied op de Ferraris kaart.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	26
Type plan	Atlas der Buurtwegen
Onderwerp plan	Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	27
Type plan	Vandermaelenkaarten
Onderwerp plan	Het plangebied op de Vandermaelenkaarten.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	28
Type plan	Popp-kaarten
Onderwerp plan	Het plangebied op de Popp-kaarten.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	29
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Het plangebied op de Topografische kaart van 1867.

Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	30
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Het plangebied op de Topografische kaart van 1961.
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	8-05-2017
Plannummer	33
Type plan	Ovezichtkaart
Onderwerp plan	Overzicht van de evolutie van de gracht vanaf de 18 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18-05-2017

Bijlage 2 Fotolijst

Projectcode	2017C434
Onderwerp	Fotolijst
ID	4
Type	Luchtfoto 2013-2015
Onderwerp	Het plangebied op de luchtfoto van 2013-2015 met plaatsaanduiding van de genomen foto's.
ID	5
Type	Foto
Onderwerp	Foto van de walgracht deel 1 – Oude beschoeiing en afgekalfde oever (Zuidelijke zijde).
ID	6
Type	Foto
Onderwerp	Foto van walgracht deel 2 – Oever aan de noordwestelijke zijde richting de buurtweg.
ID	7
Type	Foto
Onderwerp	Foto van walgracht deel 3 – Zicht op de binnenste oever aan de Zuidoostelijke zijde.
ID	8
Type	Foto
Onderwerp	Foto van de walgracht deel 4 – Oevers aan de zuidelijke zijde, met zicht op de pastorie.
ID	9
Type	Foto
Onderwerp	Foto van de walgracht deel 5 – Sterk afgekalfde oever aan de zuidelijke zijde
ID	23

Type	Foto
Onderwerp	Afbeelding van de huidige toestand van de pastorie.
ID	24
Type	Foto
Onderwerp	Foto van de huidige parochiekerk
ID	30
Type	Luchtfoto
Onderwerp	Het plangebied op de luchtfoto van 1971.
ID	31
Type	Luchtfoto
Onderwerp	Het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990.